

Szabó Tamás

Csodák ideje

Novelláskötet

A történetek szereplői kitalált alakok, mindennemű egyezésük a valósággal csupán a véletlen műve.

© Minden jog fenntartva 2023

Az ördög

Tizenkét éves voltam, mikor láttam az ördögöt. Anyám és apám folyton veszekedtek azon a nyáron, s hogy jobban menjen a dolog, engem – ahogy egyébként is szokták – elvittek apai nagyanyámhoz, falura. Ezzel nem is volt baj, mert az iskola végeztével nekem se volt maradásom a városban – a vidéki életet már gyerekként valami hamis romantikával és természeti lét gondtalanságával társítottam magamban, és vágytam utána ősztől tavaszig. De abban az évben, ahogy az autójuk elindult a ház elől, és én néztem a két merev alakot, akik nem szólnak majd egymáshoz hazáig, csak ülnek, mint a cövek, az utat bámulva; összeszorult a szívem, hogy ennyi rossz és baj lehet a földön. Amikor az autó eltűnt, nagyanyám behívott a házba, kezdődött a nyár.

A környékbeli gyerekekkel mulattam az időt, ahogy azt kell ilyen korban: bújócskáztunk, nyilat készítettünk, a határban csatangoltunk, távoli erdőfoltokat földrészeknek képzelve felfedezőútra indultunk. Hetek teltek el, de a rosszérzés, ami a szívemet nyomta, nem enyhült, igaz, nem is volt rá gyógyír.

A falu határában volt egy nádas, ami nyár közepére megsűrűsödött és felnyújtózott annyira, hogy jó időbe telt, míg járatok és ösvények elágazó labirintusát tudtuk belétiporni. A legtöbbet még itt játszottunk, csapatokra oszolva lest álltunk vagy menekültünk, torokszorító félelemmel próbáltunk elbújni az ingadozó szálak mögé, a másik roppanó lépteit fülelve. Ha óvatlanok voltunk, a játék hevében kirohantunk a nádból, és néha rossz helyre, a falu szélén lakó öregember, Komi kertjébe jutottunk. Ilyenkor mind megdermedtünk, lestük, látjuk-e görnyedt, botos alakját, vagy hallgattuk, nem szól-e ránk károgó, csikorgó hangján a kert széléről, ahol gyakran állt, a hegyek felé lesve.

Régóta ismertük az öregét hírből, szüleink figyelmeztetése nyomán. Talán nem volt igazán bolond, de az indokolatlanul durva harag minden iránt kiszámíthatatlanná tette, főleg, ha birtokát sértették. Nagyanyám szerint legénykorában a leggonoszabb volt a falusiak közt, maga az ördög, erről kapta csúfnevét is: *komi* vagyis komisz. Allítólag a kocsmában mindig ő verte le a *petrót*, jelt adva a verekedésre, a sötétben való néma és elkeseredett, részeg harcra, melynek gyakran bicskázás lett a vége.

Leginkább még a kertjében álló kis halmok izgatták fantáziánkat, úgy gondoltuk, a göcsös, metszetlen almafák alatt gyerektesteket rejt a föld. Egyszer még komolyan rá is készülődtünk, kiássuk az egyiket – ha holtakat nem is, kincset bizonytalán találunk.

A nádas közepén a nyár végére széles sugarú tisztás keletkezett, itt gyűltünk össze azon az utolsó napon is, mikor esőszagot, és szeptemberi felhőket hozott a szél. Éreztük vesztünket: recsegett-ropogott a birodalom körülöttünk. Az egyik fiú letépett egy nádlevelet, s mutatta nekünk közepét – fognyomoknak tűnő bemélyedések voltak az erezen. Elmondása szerint, mikor Mária és József a kis Jézussal az ördög elől menekültek, egy nádasba tévedtek, és ott bolyongtak étlen-szomjan három napig. A szamár kínjában minden levélre ráharapott, hátha kiértek már a füves legelőre. Végül megmenekültek ugyan, de a szamár fogának nyoma azóta is ott van a nádasok leveleiben. Megkérdeztem, mi lett az ördöggel.

A fiú szerint továbbra is itt kóborol a világban, azt kutatja, hogy hol okozhat rosszat. Ijedten néztünk körbe, az izgő-mozgó szálak közti félhomályba, s már nem volt maradásunk. Úgy tettünk, mintha a vihartól félnénk, pedig csak a felhők lettek egyre szürkébbek, mennydörgés nem hallatszott.

Othon szüleim autója várt a ház előtt, de berohanva csak apámat találtam az asztal mellett. Elöttem a kép ma is: anyja, nagyanyám a vállára tette kezét, úgy állt fölötte, de nem őt, hanem a padló kőlapjait nézte, míg nagyapám a kis heverőn, a *dikón* ült, kezei térdén, ujjai tehetetlenül lógtak lefelé.

Ahogy felpillantottak rám, láttam, itt van a baj. Apám felállt, és finoman, csöndesen megkért, hogy pakoljak össze, mert hazamegyünk. Szó nélkül mentem a szobámba, a kötelező olvasmányok köteteivel kezdtem, és belém hasított, milyen rossz gyerek vagyok, mert egész nyáron egy sort se olvastam. Ócska, pezsétes, sárga lapú könyvtári könyvek voltak, elgyötörtek és fáradtak, és amint előhúztam a táskám, annyira megsajnáltam őket, hogy sírva fakadtam. Bejött nagyanyám, szólni nem akart, csak megfogta az én vállam is, és tartott, míg abba nem hagytam. Aztán segített a pakolásban.

Tudtam, hogy apám fogja közölni majd a hírt, azt, hogy ő és anya már – de hiába vártam, miután beültem a kocsi hátsó ülésre, csak begyújtotta a motort, és elindultunk. Azt hittem megúszom, ám ekkor hirtelen fékezett, és hátrafordulva a szemembe nézett. Megkért, üljek előre, amire ismét eleredt a könnyem, mert soha nem ülhettem az anyósülésre, a rendőrség nem engedte, de aznap még ez is megeshetett. Apám hirtelen megkérdezte, miért sírok, ingerült és türelmetlen volt, túl akart lenni rajta, de én nem tudtam elmondani, vagy csak nem akartam megkönnyíteni a dolgát. Amikor megismételte, hangosabban és erőszakosabban a kérdést, már nyitottam volna szám, de ekkor ismét fékezett s megállt.

Komi háza előtt álltunk.

Az udvaron egy vizesvödör és Komi botja hevert. Apám figyelmét a ház nyitott ajtaján kiömlő sárga fény vonhatta magára, a zománc és a kifolyt víz fehéren csillogott tőle. Szó nélkül kiszállt, én utána. Ahogy beléptünk a kapun, és én végre birtokba vehettem a tiltott földet, hirtelen minden olyan kicsinek és jelentéktelennek tűnt szememben. Az ápolatlan előkert, a rozzant, repedezett vakolat, a szüette, fakóbarna ablakdeszkák elgyengült, tehetetlen kézzel árulkodtak, nem Róla, aki ide bújta, a falu szélére, az emberek közé, mint varangy a kő alá. Követtem apám a konyha savanyú belsejébe, a lámpa körül egy lepke verdesett, a halványzöld szekrényen, a *kredencen* egy óra tikktakkolt.

Komi az ágyban feküdt, mellette térdelt apám. Az öregember a szívét markolászta, ujjai sárgák és gacsosak voltak, mint a faágak, szólni nem szólt, halként tátogott. Koponyáján megfeszült a száradt bőr, és én akaratlanul is lenéztem lábaira, melyeken ormótlan csizmák sározták a lepedőt. Apám rám pillantott, majd az udvarra. Víz kell neki, szólt, és otthagytott Vele. Amint kiment, Komi megmocant, elvette kezét a szívéből, és a karja kinyúlt, egyenessé merevedett, az asztal alá mutató jelzővé, én pedig követtem irányát, és megláttam az elgurult gyógyszeres doboz hengerét. Nitroglicerin. Lehet, hogy képzeltem, ő mondta, és nem én olvastam el magamban a címkét, mikor kezembe vettem. Kinéztem az ajtón, apám, az éjszaka magányos megmentője, a vízhozó, a nem beszélő, a kiabáló, a váltni akaró sehol nem volt még. Komi engem nézett mereven, keze most felém nyúlt, de távol álltam, nem ért el, karja lehanyatlott, ujjai az ágy oldalára tapadtak. Nem tudom, mikor kaptam el a tekintetem.

Másfél óráig várakoztam nagyanyámmal otthon, míg a rendőrök és a mentők mindent elintéztek abban a házban. Krumplit sütöttünk a *lórában*, a tűzhely sütőrézében, és épp kész lett, mikor apám és nagyapám visszajöttek. A forró krumplikat a hideg kőre tettük, kendővel letakartuk, hogy héja felengedjen. Az asztal mellett ültem, apám mellém telepedett, azt mondta, minden rendben lesz. Nagyon szépen beszélt, és tudtam, ő tényleg azon lesz, hogy valóban így legyen, ahogy én is mindent megettem. Hazafelé már nem erősködött, hogy üljek elől, és egyszer sem nézett rám a visszapillantó tükörben. Tudtam, büntudatot érez, hogy magamra hagyott Vele abban a pár percben, mely során végignézhettem magának az Ördögnek a halálát, kinek gyógyszere bársonynadrágom zsebében lapult.

vége

Ugrókő

A Tütüs fia, Éliás Gyuri két dologban ütött az apjára: ugyanúgy megitta a magáét, és az állat, a bárány, vagyis a nyáj volt neki is a legfontosabb, első és utolsó mindegyik napjában. Mondják, mikor apja haldoklott, ő kiment a tanyára, mert a vezérkosznak kigyúlt a lába. Amint az öreg megtudta ezt, elmosolyodott, és kilehelte lelkét.

Ha Gyuri péntek este berúgott, nem volt, aki megálljon előtte a kocsmában, de egyébként is, józanul ugyanilyen nagyra tartotta magát. Nem csoda, hogy a falu legszebb lányát, a Deme Terkát nézte ki magának.

Azt mondják, őmiatta kezdett eljágni a templomba is. Terka az első sorban ült, arca kipirult, ahogy a szomszéd faluból „átjárós” öreg pap beszédét hallgatta, és látszólag ügyet se vetett a legény epekedő pillantásaira. Éliás Gyuri nem volt azonban olyan fajta, aki eltűri, ha levegőnek nézik – két hét misézés után elunta a dolgot, és a templomkapuban elhívta a lányt a városi farsangi mulatságra.

Terka dermedten állt vele szemben, mint őz az autó fényszórójának sugarában, mint aki nem érti a dolgot, pedig hogyan értette volna, mélyebb a női ravaszság az idő kútjánál is. Igent mondott hát, de azért este megkérdezte anyját, Gecse Borcsát, mehet-e.

Az öregasszony hallgatott egy fél percig, bámulta lányát vizenyős szemeivel, melyekről azt beszéltek, megrontanak bárkit, elapasztják a jószág tejét, és ha kell, meggyógyítják a haldoklót is, aztán csak bólintott, mondván, nagylány már Terka, de gondolja meg, mit csinál, nem hallani jót arról a fiúról.

Bűbájosnak, boszorkánynak, rontó asszonynak hitték a faluban Borcsát világéletében, talán a lánya is csak azért lett olyan nagy templombajáró, hogy anyja nevét megtisztítsa. Ha boszorkány volt is, a jövőbe nem látott, mert éjfélig az ablaknál ült, várta az autót, hogy bekanyarodjon a ház elé, és csak akkor állt fel görnyedve, mikor a fényszórók átsöpörtek rajta. Nem akarta látni, hogy búcsúznak el a fiatalok, az már az ő dolguk volt.

Mikorra kikerekedett az idő, már az egész falu a párról beszélt, hogy milyen szerencsés ez a Terka, megfogta az isten lábát, de biztosan az anyja is besegített, együtt bővölték meg azt a fiút. Az pedig hogy megjavult, amióta eljár hozzájuk, a kocsmában se látni, nem veszi csikorgó gumikkal a kanyarokat a Telep szűk utcáin, nem perel a birtokszomszédokkal a szögesdrót miatt, ami felsebzi a drága bárányok hátát. A langyos levegővel házról házra szállt a hír, melyhez újabb és újabb szellőcske csatlakozott, hogy a Gyuri gyenge bárányhúst vitt húsvétra a lányos házhoz, hogy a patakparton enyelegtek a fiatalok, s bizony sáros lett a Terka kabátkájának a háta, s hogy a boszorkány egyre mogorvább a lánnyal és a fiúval is, mert nem tetszik ez így neki.

Még az utolsó lehetett a legigazabb, mert mindenki tanújává válhatott – aki azon a szombati délelőttön a boltba vásárolt –, hogy miképp szorította sarokba Borcsa az udvarlót. Gyuri sörért ment, mert este tartotta harmincadik születésnapját, ez a bűbájos meg csak odasomfordált hozzá, hogy már igazán eldönthetné, mit akar, csak a küszöbön toporog, vagy átlép rajta, mert ő ugyan előbb–utóbb megunja az udvariatlan vendégséget. Gyuri először nem is értette ezt a beszédet, aztán felderült, majd nyomban el is komorult arca, ahogy rájött, mit akar a másik. Küszködött magában, mit is feleljen erre, végül csak kimondta, hogy komolyan gondolja a dolgot. Nem tudom, így Borcsa, akarom-e a te nagy komolyságod. Merthogy semmi jót nem hallani a fiúról a faluban, tán másnál jobb helye lenne a lányának. Gyuri erre esküdözött, hogy megjavult, és ő már rendes és tisztességes életet kíván, mint a ló a tiszta vizet. Kosarában csörömpölt a tíz üveg sör, ezért az öregasszony alig hallotta szavait. Mindenesetre abban maradtak, aznap este Gyuri józanul eljön hozzájuk, úgy, ahogy illik, vagy többé soha.

Így történt hát, hogy azon a langyos első májusi hétfőjén meglett az eljegyzés. Az érintettek kivül senki nem jósolt túl sok jót a fiatal párnak, mondván, kutyából nem lesz szalonna, bakancsból cipő, rossz, kegyetlen emberből szelíd férj. Az én galambom a legjobb ember a világon, dicsekedett azonban Terka barátnőinek, mikor kísértáltak gombászni a határba. Bóklászás közben a Medves egyik ormára értek, nagy, kinyúló mézskönyűlvány magasodott a völgy fölé. Tudja-e Terka, kérdezte az egyik barátnő hamisan, hogy miről híres ez a hely. A menyasszony hallott már valamit rebesgetni, és ahogy alánézett a szörnyű mélységbe, összeszorult a szíve, mintha odalenn magát pillantotta volna meg a fenyőágakon fennakadva. Hiába jeleztek a többiek, a rossz lány csak el akarta rontani az örömet, folytatva, mondván, innen, erről a szikláról, melyet a faluban az öregek csak Ugrókönek neveznek, innen indultak a boszorkányok péntek tizenharmadika éjjelén a gyűlésre. Bolond beszéd, vont a vállát Terka, és már ment is, mint aki *igazi* gombát lát ott, föntebb.

Nyár közepén tartották a lagzit, a régi Bányakaszinóban. Hajnalig tartott a mulatozás, és mindenki a Gyurit leste, aki három helyett is ivott. Éjfélkor már nem állhatta az újdonsült anyós, ott termett mellette, ahogy az egyik oszlopnak dőlve nézte táncoló feleségét. Inkább elkérhetnéd. Bökött az öregasszony a lánya felé hegyes állával. Még valami baja lesz. Gyuri vérekes szemmel pillantott rá, ugyan mi baja lenne, hörögte rekedten. Azt én nem tudom, csak aggódom miatta, folytatta a kárálást Borcsa. Nem akarom szenvedni látni az én egy szem lányomat. Gyurka ekkor már elérte a szót, a pohár kiesett kezéből, bora szétfolyt kettejük közt, ahogy az öregasszony fölé magasodott, hogy maga mit károg itt, mint a rekedt holló, inkább vesszen az összes bárányom, minthogy a lányának egy szál haja is görbüljön. Borcsa bólított, úgy legyen, és ment a szakajtóért, hogy megszámolja mennyi jött be a menyasszonytáncból.

Bizony annyi pénzt adtak a gazdag Éliás rokonok, hogy rá két hónapra már új autót vett a Gyuri, szebbet és gyorsabbat a réginél. Olyan gyorsan ment az, mintha az időt akarná megelőzni, vagy még inkább, elérve egy sebességet, ami elképzelhetetlen, visszapörgetni a már elmúltat, a nyár, a tavasz, a hideg koratavas előtti időkbe, mikor még nem volt se feleség, se morgó anyós, se könnyek, se vádló tekintetek. Nem állhatta Gyuri a női sírást, de kevésbé a csábítást, ha jöttek azok az arany pajtások, csak menni kellett, hajnalig inni, ki bírja tovább, dobálni a pénzt a nyerőgéphez, legalább itt legyen szerencséje, ha már azzal a morcos asszonnal így alakult.

Másnap aztán jött a fejfájás és a büntudat, és neki el kellett sajátítania a hízelkedés, a megbánás olyan új formáit, melyektől a gyomra csak még jobban felfordult. Hát még, ha az öregasszony árnya is megjelent az ajtóban, annak szeme, mint a vasvilla, szúrta fel az ő bűnös, dorbézoló szívét a vasárnapi ebéd felett. Csak tudta már mindenki, hogy nem boldogok a fiatalok, de legelőbb a bűbajos, az igéző, a bosszúálló anyós.

Őt meglágyítani már nem tudta semmivel a férj, de feleségénél könnyen kitanulta a módszert – a városba hordta vásárolni fejfájós másnapjain, hol Terka megvehetett mindent, amit csak megkívánt. Telt a nyájból. Estig eltartott, míg végigjárták az összes boltot, októberben már korán sötétedett, és Gyuri se figyelt úgy, nem csoda, hogy megtörtént a baj. Az úton egy őz szeme csillogott a fényszórójuk sugarában, és a férj túl élesen rántotta el a kormányt, és kétoldalt a fák túl sűrűn voltak, és a Terka se kötötte be magát, mert vágta a hasát a szíj – így ért véget az útjuk.

Az anyát Gyurka egyik barátja vitte a kórházba. Az öregasszony rá se nézett a véres fejű vejére, egyenest a lánya ágyához ment, ki még élt, de hogyan. Befonták a csövek és drótok, rabságból rabságba, lekötözve, akár a halálraítélt.

Megölted a lányom, sziszegte odakinn a vénasszony, mire Gyuri elvörösödött, hogy ő megígérte, nem lesz semmi baja, meglássa, rendbe jön, azt mondják, egy-két nap múlva biztonnyal magához tér, de ez utolsót már csak a levegőnek mondta, mert a másik eltűnt odakinn a sötétben.

Hogy aztán mi történt, csak az öreg Komi zagyva beszédjéből tudjuk. Mások is látták leszállni a buszról az öregasszonyt, néhányan még a hegyoldalban is, ahogy az akol felé tart, de már olyan sötét volt, hogy senki nem mondta biztosra, ő volt-e az. A Gyuri embere az egyik karám sarkában aludt, nem ébredt fel, olyan bűvös, erős kábulatban álmodott, vagy csak a gazdájára ütött, mert pálinkásüveg volt a keze közt, mikor hajnalban végre felriadt a nagy csöndességre. Egy faluszélen lakó vénasszony hallotta a bégetést, fentről, az erdőből – a határban két vadász látni vélt állatokat, de kolompot nem hallott senki, mintha a vezérkos nyakából kiakasztották volna. Ki vezette akkor a nyájat?

Komi látta csak az út végét. Az Ugrókő fölött jött lefelé az erdőből, vállán terhével, merthogy ilyenkor merte csak lopni a fát, és előtte, mint fehér ár, átvágott a nyáj, legelől lépdelt az öregasszony, hang nélkül, dühösen a szirt irányába, azon túl pedig a lenti sötétbe. Másnap reggel Terka magához tért.

vége

A bojáki halottlátó asszony

Élt Bojákon egy halottlátó asszony, akit kilencéves korától látogatták a halottak. Beszélni is tudott hozzájuk, azok pedig mutogattak válaszul. Az asszony a rokonoknak megmondta, miben temették el a megboldogultat, most milyen az ábrázatja, sír vagy örül, hogy s mint van, a tisztítótűzbe vagy a mennybe került. Volt úgy, hogy a dolgai miatt a csendőrök is elvitték szegény halottlátót, de az megszökött a tarjáni börtönből, hogy miképp, azt senki se tudja. Máskor meg autóval jöttek érte, vitték fel Pestre, a Horthynéhoz, aki a háborúban elhunyt gyermekéről akart tudni. Híres asszony volt ez a Kovács Emerencia. De a leghíresebb dolog még lánykorában esett meg vele.

Élt a faluban egy világszép menyecske, a Kómár Piros. Sok legény udvarolt neki, de ő az Éliás Gyurihoz húzott. Nagytermészetű, csinos fiú volt ez, csak a pénz dolgában állt úgy, mint a katolikus Boják református temploma – sehogy. Nem is kellett a Piros szüleinek, módos, zsíros parasztok voltak, akik úgy vették a földet, hogy félő volt, a feltámadásra nem marad másnak. Kinéztek a lányuknak egy fiút, a Púki Pétert, az ugyan nem volt se magas, se csinos, de legalább görbe hátát a zsebeit lehúzó pénznek köszönhette. Nyélbe is ütötték a lagzit mihamarabb. Olyan világraszóló mulatságot csaptak, hogy még a kutyák is hurkával laktak jól. Csak szegény Kómár Piros nem evett, a bort öntögette magának, míg Péter a legjobb pajtásával, Bába Tamással mulatott. Így mentek bele a házasságba, de nem maradtak sokáig.

Történt egyszer, hogy a Púki Péter és Bába Tamás fáért kiszekerezett az erdőre. - Olyan sudár ez a fa, mint az én Pirosom, igaz-e? - büszkélkedett Péter, mielőtt nekisuhintotta volna a fejszét egy fenyőnek. - Olyan ez, csak keményebb. - morogta a bajsza alatt a másik. De bizony elértette Péter, s összekülönböztek a dolgon. Olyannyira, hogy hazafelé nem is szóltak egymáshoz, köszönés nélkül váltak el a falu határában, Kovács Emerencia házánál. Hanem másnap reggel beállított Bába Tamáshoz Péter. - Tudod-e testvér, mit tanáltam ki éjjel álomban? - kérdezte, de mondta is egyből. Bizony nagy butaságokat csak szerelmes férfi találhat ki. Hát még éjszaka, mikor semmit nem kap az ágy másik oldaláról, legfeljebb a dunyha melegét.

Péter próbára akarta tenni Pirost. Tudta ő is, hogy járogatott hozzá a másik legény lánykorában, de azt gondolta, Piros már őt szereti. Még várna is rá, ha katonának menne. - De oda a hátam miatt nem vettem be - folytatta Péter a bor mellett a kocsmában. - Ezért elbújok fél évre a városban. Él ott egy régi pajtás, a zsidónál dolgozik, meghúzom nála magam. Te pedig itt maradsz, és figyeled a Pirost. Aztán meglátjuk, szilárd-e, mint a fa.

Bába Tamás csak a fejét ingatta, hogy a fenyő is meghajlik a túl nagy hó alatt, meg mi lesz a gazdasággal, mit mondanak majd a faluban. - Ne törődj te azzal. Édesapámék majd csak elviszik a gazdaságot. Csak szegény anyámat sajnálom, tán azt gondolja majd, meghaltam. - bizonygatta Péter. Tamás felhúzta szemöldökét: - Hát még nekik se mondod el? - bizony, ahogy kiderült, Péter csak őt, legjobb barátját szándékozta beavatni tervébe. - Mihelyt történik valami, bármi, azonnal bejössz értem a városba. - ígértette meg nagy komolyan a másikkal, aztán megitta borát áldomásként. Bába Tamás másnap reggel a kerítésre könyökölve nézte, hogy tűnik el a Kiserdő felé a barátja.

Estére nagy felfordulás lett a Púki házban. Mindenki a Pétert kereste. Anyja kisírt szemmel átment Bába Tamáshoz is. A fiú megingott, mikor a vénasszony ráemelte vizes tekintetét, de csak kinyögte: - Nem láttam, reggel óta. A Kiserdő felé ment. - Az öregasszony összezsápta kezét. - Elveszejtette magát - nyögte - Az a Piros tehet róla, mondom én neked! - azzal ment tovább, hátha valaki többet is tudna. De bizony üres maradt az ágy Púki Péter helyén aznap éjjel. Piros pedig úgy aludt, mint az egynapos kiskutya, háza felett csak úgy

ragyogtak a novemberi csillagok. Eltelt egy hét, és már csak a szegény édesanyja, meg a nagy néha arra vetődő mogorva csendőrök keresték a fiút. Az öreg Púki morgott, mikor felesége reggel vette a tarisznyát, és indult erdőnek, mezőnek. - Elszökött az Amerikába. Elege lett belőlünk. - szólt utána még az utcára is, de az öregasszony csak ment. Elvetődött a városba is, és kis híja volt, hogy egymásba nem botlottak fiával. Pétert zsinégért szalajtották a boltból, de amilyen nagy az anyai szeretet, olyan ritka a szerencse a földön, úgy mentek el egymás mellett, az utca két oldalán, mintha a másik már kísértet volna.

Bába Tamás pedig figyelte a Pirost, ahogy barátja meghagyta, de nem volt azon mit lesni. Az asszony úgy élt, mint eddig: dolgozott a ház körül, fejte a tehenet, zavarta a kutyát, mikor hogy, éjjelre meg behúzódott, nem sokáig égette a petrót. Meg aztán Tamásnak akadt egyéb dolga is, nem járhatott állandóan a nyomába. Fialat felesége volt, nem vette volna jól ki magát, ha hírbe hozzák, hogy a Piros háza körül sündörög. Végre aztán csak kitalált valamit.

Telt múlt az idő, de a Péter anyja nem nyughatott. Egy hónapra rá, hogy fia eltűnt, bekopogott a Kovács Emerencia ablakán. Este volt már, fűjt a szél, mint a kárhozat. Nem látta senki, amikor bement a halottlító házába, ami úgy kuporgott a telek sarkában, mint egy megvert kutya. - Bizony, már nem tudok másra gondolni, csak hogy elveszejtették valahol - panasolta az öregasszony Emerenciának, aki dobott a tűzre, majd leült vele szemközt az asztalhoz. - Az anyám hamar hazajön - jelentette ki a lány. Olyan volt szeme, mint a macskának, ha lángba néz. Púkiné elfordította a fejét, a saroknak mondta: - Nem zavargálnálak én téged lelkem, csak azt mondd meg, látod-e őt. - Kovács Emerencia sóhajtott, felállt, körbeforgott, majd a kemence felől kérdezte: - Púki Péter, itt vagy? - várt egy kicsit, aztán mint aki álomból riad, összerázkódott, és visszaült az asztalhoz: - Nem láttam őt, mióta mondták, hogy eltűnt - jelentette ki. Az öregasszony felsóhajtott: - Tán még él - suttozta. Másnap egy szakajtó tojást küldött azzal, hogy ha mégis látná, üzenje meg neki mindenképp.

Bizony csak két ember örült Púki Péter esetének. Éliás Gyuri volt az egyik, és mind gyakrabban fordult a másik, a Piros háza felé. A kocsmából jövet nekidőlt a kerítés mellet álló diófának, elnézte a sötét ablakot, elszítt egy pipát, aztán mélyet sóhajtva ment tovább. Egyik ilyen asszonyosan aztán majd a fejére esett a Bába Tamás. Kitalálta emez, hogy minden este, miután Piros bezárkózik, a fa tetejéről vigyázza egy órácskát, nem enged-e be a sötétben valakit az ablakon. A diófa legmagasabb ágán gubbasztott hát aznap is, de a hidegtől elaludt, s az utcára zuhant. Olyan nyekkent, hogy minden kutya ugatni kezdett, de talán az égbe szálló lelkét búcsúztatták, mert Éliás Gyuri hiába pofozgatta, szolongatta, csak nem tért magához. A zajra, szóra felgyúlt a Piros ablakában a fény, majd ő is kidugta fejét az ajtón. - Galambom, adjék már egy pohár vizet, mielőtt meghal ez a legény! - szólt neki Gyuri. - Galambod neked az öreganyád. - feleselt Piros, de bizony mégis hozta az a vizet, és a kezük egybeforrt, ahogy nyújtotta. - Mi történt? - kérdezte a nő, nagykendőjét igazgatva magán. Gyuri előadta, majd felnyalabolta Bába Tamást, és ölben vitte a házukig. Elmondott ott is mindent szép szóval, csitítva a fiatal feleség riadalmát, de már csak hazaindult végül ő is. A Piros háza előtt vette észre, hogy a pohár kint maradt, a porban.

Bába Tamás attól kezdve nem ébredt fel. A derekában tört meg valami, vagy a fejéből ütődött ki a lélek, nem tudni. Akár halott is lehetett volna. Kovács Emerencia egyszer látni vélte a többi halott közt, de se a feléségének, se az apjának, kik hetek múlva felkeresték, nem mondott semmi bizonyosat.

Úgy beszéltek meg, hogy kéthetente, mikor piacra megy, Tamás betér a Péterhez, elmondani az újságot. Amikor elmaradt, Péter várt türelmesen, beleszokott már a kényelmes városi életbe, de aztán négy hét elteltével csak fűrni kezdte oldalát a kíváncsiság. Felkerekedett, és éjnek évadján hazaindult. Gondolta, reggelig megjárja a falut, kitudja, mi van a barátjával. Hogy mi szállhatta meg, miközben az országúton bandukolt, nem tudni, talán a türelmetlenség, avagy rossz előérzet, de végül mégis előbb a háza felé fordult, beóvakodott a kapun, és belesett az alacsony ablakon. Hát Éliás Gyuri ült az ő asztalánál, a lámpa fényét

alacsonyra vették, hogy alig látszódjanak, de a keze közül csak kifehérelt a Piros alakja. Pétert olyan düh öntötte el, mitől nem látta meg a másik asztalhoz támasztott fokosát, csak elővette zsebéből a bicskát, és már rontott is be. Piros felsikkantott, de nem úgy Éliás Gyuri: messze fölön híres verekedő volt, csak suhintott egyet, félig felállva, és Péter már dőlt is a földre, estében a masina sarkába vágva fejét. A vér pont a két szerelmes felé folyt, mintha ujj lenne, mely rájuk mutat. - Most mitévők legyünk? - riadt fel Piros, és Gyurihoz bújt - Ezért engem felakasztanak. - szólt amaz, s kezéből kicsúszott a fokos. A lány úgy tapadt hozzá, mint fához a szeder indája - Tüntessük el. - húzta magával. - Úgyse tudja senki, hol van. - Gyuri a fejét rázta. - Hova vigyem, meglátnak. Aztán a Pirosra nézett, aki nem bírta levenni a szemét arról, ahogy a döngölt padló férje vérit issza. Nem kellett a biztatás Éliás Gyurinak, munkához láttak, és azon az éjjelen még sokáig égett a fény a házban.

Másnap aztán Kovács Emerencia üzenetet küldött Púkinének. Látta már a fiát, halottsápadt, a fején akkora sebbel, hogy gyerekököl is beleér. - Jaj, istenem, rablók ölték meg! - siránkozott otthon egész nap a szegény asszony, hogy az öreg Púkinék nem volt maradása a házba. - Maga aztán elhisz minden babonáságot - köszönt el, de a másik nem hallgatott, kisírta a világ minden könnyét estére, úgy lépett be Kovács Emerenciáékhoz, hogy se élő nem volt, se holt: - Legalább meglenne, hogy hova rekkentették el. - suttopta az ajtóból a lánynak, aki a kemencepadkán ülve hímzett. - Nem tudom, de hangos helyen, mert fülét fogja szegény, mintha nagy zajban lenne. Tán a malomnál - válaszolt a halottlátó csöndesen, fel se nézve munkájából. Özvegy édesanyja kukoricát morzsolt a lábánál, most köpött egy hegyeset, hogy majd belefürödött a padlóba. Rosszallta, hogy ilyesmire adta fejét a lánya, így Púkiné gyorsan kihátrált a házból, szó és köszönés nélkül. De másnap két szép csirkét küldött a lánynak, ő meg három béresével a malomhoz ment. Legszívesebben pusztá kézzel forgatta volna ki a földből a fia testét, ám az ásók se találtak semmit, így aztán estére megnyugodott, hátha rosszul látta az a lány.

- Biztos nem a bátyja volt az, te? Az Isonzónál maradt szegény - szólította meg a patakparton, mikor mosni vitte a ruhákat. Kovács Emerencia vörös ujjait fújogatta: - Nem, megismerem a Pétert. - többet nem is beszéltek, hanem sutyorgott helyettük az egész falu. A következő hetekben, mint a bűvópatak, hol itt, hol ott bukkant fel az Éliás fiú és a Piros neve. Szegény öregasszonyt bántotta a dolog nagyon, beállított egy délután hát a menyéhez, már feketébe öltözve, mint aki gyászol. - Tán gyászol? - kérdezte az tőle, mire Púkiné csak legyintett, hátha elhessegeti a bajt, és gyorsan elő is adta jövelele okát. Tartóztassa meg magát Piros mindentől, amivel Púki Péter emlékét meggyalázzhatná. Az ő családjukat nem vette soha szájára a falu. - Hát akkor a fia mit csinált velünk? - vágott vissza a fiatalasszony, kötényt babrálva: - Itt hagyott világ csúfjára, kiment Amerikába. - Az öregasszony levegő után kapkodott: - Te beszélsz, ki egyszer rá nem mosolyogtál? - támadt a másiknak - Befogadtunk magunk közé, és így háláltad meg, még a kisebbik fiam is elmartad mellőlem? - de ezt már a Piros se tűrhette, sikoltva kapta fel a seprűt, hogy azzal kergeti ki a fekete bajt a házból. Púkiné az ágyig hátrált előle, majd megszédült a fáradságtól, izgalomtól, térde megroggyant, és bedőlt a vetette dunyhák közé, megreccsent alatta a százéves nyoszolya. Ott kezdett el ríni, befúrta fejét a párnák, terítők halmazába, mintha a fia szagát keresné, vagy mintha a Piros elől bújna. Az pedig csak állt felette a seprűvel, nem tudva, mi legyen, üssön, vagy sírjon ő is, de aztán harmadikként kiment. Alkonyodott, amikor az öreg Púki belépett a házba. - Jöjjék már. Ne csinálja itt a csúfságot. - szólt szelíden, és feltámogatta feleségét, ki egy centit nem mozdult fektében. Viaszból volt az asszony teste, szétfolyt az erős parasztkarok közt. Hazatámogatta az öregember, szépen levetkőzött, megettette déltől maradt levessel, és befektette az ágyba. Csak látja, hogy fülel az öregasszony, nézi a plafont, majd felkel. - Mi lelte? - kérdezte ijedten, mert azt gondolta már kötözni kell, de az nem neki, hanem az ágyinak támadt. Megrángatta, mintha szétfeszíteni akarná, majd ment öltözni. - Hívja a csendörököt. - szólt az urának fagyosan.

Bába Tamás három évvel később ébredt fel a kábulatából. De ne tette volna. Addigra már úgy összeaszott a teste a fekvésben, hogy felesége egy kézzel kiemelhette volna az ágyból, mint egy gyereket. Nem nyúlt az hozzá, csak ült mellett, úgy mesélte el, hogy mentek a dolgok az eltelt idő alatt. Amikor a Péter esetéhez ért, hogy a halottlátónak csak igaza lett, nagy zajban feküdt a Péter, az ágy recsegését, nyikorgását hallgatva minden éjjel, az ágy alól, a földből, akkor szállt ki végleg szegény Bába Tamásból a szusz. Így aztán senki nem tudja a mai napig se Bojákon, miért is mászott fel leskelődni azon az éjjelen a diófára az a fiú, mikor nem is ő, hanem a nyomorultul fellógatott Éliás Gyuri volt a Piros szeretője.

vége

Csodák ideje

Illés Zsuzsinak világszép lánya volt. Ha reggel haját nem rejtette feledékenységiben kendő alá, fel se jött a nap, úgy irigyelte a ragyogását, egész estig köd ült a völgyre, esőt szitálgatva a lenticre. Ha ránevetett egy tyúkra gyöngyfogsorával, abban megakadt a tojás örökre. Bőre olyan fehér volt, mint a patakon a jég, a frissen meszelt fal menten mállani kezdett, ha eléállt.

Tiltotta is a lánytól minden anya a fiát a faluban.

Nem csak azért, mert a temető mellett laktak egy rossz, kis házban, és nem volt anyjával semmijük, még egy apró macskájuk se, hogy legyen valakit rúgni; hanem azért se szívesen közösködtek velük, mert senki se tudta, hogy kitől van a lány, a Cilka. Katángyo Emelka azt mondta, hogy egy garabonciástól született. Úgy mesélte, hogy látta Illés Zsuzsit akkoriban, egy tavaszon kint a határban, a Kisember hegyiben füveket gyűjteni, mikor hirtelen nagy, sötét felleg ereszkedett rá. Mármint a Zsuzsira. Dörgött, villámlott, aztán se szó, se beszéd, a felhő elszállt, kiadva mérgit, de úgy, hogy csak az Illés Zsuzsi ruhája lett ott nedves, no, Katángyo Emelka szerint akkor esett meg az asszony.

Ennek már húsz éve, de igaz, ami igaz, a lánynak egy legény se mert udvarolni, megszólítani is alig. Nagy illedelmesen köszöntötték jártukban-keltükben, húsvétkor kényszeredetten lötytyintettek haja tövére egy csöppnyi vizet, egyébként meg kerülték, mint a ganajos túró.

A pap mondta csak minderre, hogy butaság, oktondi beszéd ez, a vándor drótos a Cilka apja, aki azóta elkopott az utakról. Nem kell őket bántani, emberek azok is.

Igy volt-e, vagy nem, Cilka úgy viselkedett, mint bármelyik lány: szép csendesen eljárt a fonóba, kapálni, bálba, ahogy kellett. Nem látszott az se boldognak, se szomorúnak. Ült a sarokban, és akkor se szólt, ha kérdezték. Utóbb már nem is kérdezték. Tán beszélni se tanult meg rendesen. Boszorkány lánya. Mondták rá az öregek a háta mögött. Már a nézése se jó. Ne is nézzetek a szemibe. Kerüljétek.

Mígnem egy szép napon, a Gyurcsik rétyjében Cilka ráakadt szerelmére.

Tragacs Laci volt a legjobb ács a környéken. Bűbájosnak mondta mindenki, mert úgy járt a keze, mint a motolla, és mert amit ő felépített, az úgy is maradt mindörökre.

Történt egyszer, hogy a báró áthajtatott a falun. A négy szép ló azonban pont a Bönyéék háza előtt hátrahőkölt és megtorpant, de úgy hogy a báró majd a nyelvét harapta. Akkor aztán se előre, se hátra, egy tapodtat se. A báró türelmetlenkedet, szitkozódott, a kocsis véresre verte a lovak hátát, de a hintó csak nem mozdult. A Bönyéék háza tetején Tragacs Laci valami új gerendákat csapolt épp be, le-lepislantott, mosolygott a bajsza alatt, mit esetlenkednek azok ott. Végül aztán a báró nem volt rest, gyalog indult el az állomás felé, útjában végig káromolva a falut.

Arra járt Illés Zsuzsi, megnézte a prűszkölő lovakat, majd a kocsishoz lépett. Várjon csak, biztatta a szegény embert, elindítja ő ezt a kocsit. A Bönyééktől kért egy pohár bort, mind a négy ló fejire lötytyintet belőle, aztán a poharat a hintó rúdjához csapta. Azt mondják, ekkor gurult le a tetőről Tragacs Laci. Nevetett még közbe is, de akkor nem, mikor a földre esve, lábát törte. A lovak pedig egyszeriben úgy megindultak, hogy a kocsis alig tudott felszállni a bakra. Tán még ma is futnak.

Hogy fogok már így dolgozni. Siránkozott Illés Zsuzsinak a porból az ács, de az nem szólt semmit, otthagytá fektében. Hazabicegett Tragacs Laci nagy kínkeservesen, befászlizta a lábát, ectes kendőt tekert még fölürá, és befeküdt az ágyba. Nem volt neki se fia, se borja, de még csak egy felesége se, akibe rúghatott volna.

A szomszédasszonya, Katángyo Emelka vitt át neki egy kis levest, gancát, mikor mit. Egyszer ahogy ment, látja, hogy a Tragacs Laci ott áll letolt gatyával a begyújtott kemence előtt, annak ajtaja meg nyitva. De, mondta később az öregasszony, olyan közel állt, mintha az ízét egyenest a tűzbe lógatta volna. Fordult is vissza, és nem is vitt többet semmit neki. Nevette mindenki ezt, de az öreg Kőhegyit is, aki hasonlóképp járt, mikor valami munkát akart rendelni a Tragacsnál tavaszra. Az akkor is a dunyha alatt feküdt, ajtót nyitni se kelt ki, mint aki lábát vesztette. De mégis kikászálódott, mikor az üzletre áldomást kellett inni, hogy a komrába bicegjen, borért. Akkor látta az öreg Kőhegyi, hogy mit őrizget olyan nagyon. A feke alatt, az ágyban egy nagy vörös tojás feküdt. Fordult is ki a házból, meg se várta, hogy megigyák az áldomást. Mintha tüzelt volna, mesélte Kőhegyi az embertojáról később, ha már jókedve lett a rossz, savanyú hegyi boroktól.

Akárhogy is, rá egy hétre, hogy lábát törte, Tragacs Laci egy fiút küldött befejezni a Bőnyéék tetejét. Olyan vörös haja volt, mint senkinek a faluban, a szeme úgy csillogott, mint egy darab parázs, és úgy égett a keze alatt a munka, hogy látta nyomban mindenki, ez a Tragacs fia. Pestaként mutatkozott be a Bőnyének, és Katángyo Emelkának, mikor szembetalálkoztak az utca elején. Az öregasszony azt kezdte mondani, hogy ez a gyerek született a tűzből, sárkánytojásból, a Tragacs magjából, asszony nélkül, mert tán ő, az öreg ács is egy sárkány ivadéka, a hegyek gyomrából.

Azt mondta erre a pap, ha kérdezték, hogy nem úgy van az, hogy a fiú valójában a Tragacs Laci törvénytelen fia, egy városi kisasszonytól, aki most, hogy felnőtt a gyerek, az apjához küldte, szakmát tanulni. Nem kell találgatni babonásokat, ugyanolyan emberek azok, mint bárki más.

Nem barátkozott senkivel ez a Pesta, kocsmába, mulatni se ment, otthon ült az apja ágyánál, míg az meg nem gyógyult. Attól kezdve együtt jártak mindenhova.

Azt mesélték, hogy ami ezután jött, az Tragacs Laci és Illés Zsuzsi műve volt. Hogy addig is kerülgették egymást, de most már kicsi lett nekik a falu, és az ács nem hagyhatta annyiban, hogy csúffá tették, leejtették a tetőről.

Először a Bekacsék tehene adott véres tejet. A Bekacs a Zsuzsi szomszédja volt, nagy, módos gazda. Hívták Zsuzsit, az megétette valamivel, megsimogatta az oldalát, mire az állat három napig csak nézett egyfelé, de negyedik napon annyi tejet adott, hogy nem győzték fejni.

Ezután a Bakter Imre Borcsa kezdett panaszkodni a Tragacs Lacinak, hogy mióta beköltöztek az új házba, minek tetejét ő, azaz Laci fedte, úgy érzi éjszakánként, minden éjjel azt álmodja, hogy rárogy az a tető, kiszorítja a szuszt is belőle.

Kenje be a kulcslyukakat fokhagymával. Adott tanácsot az ács mosolyogva. Nem a tetőben van ugyanis a baj, hanem boszorkány nyomja magát álmában. Így is tett Bakter Imre Borcsa minden lefekvés előtt, el is maradt a szorítás a mellkasában.

Harmadjára az egerek lepték a temető környékét, hol Illés Zsuzsi lakott a lányával. Sorra jártak panaszkodni hozzá az asszonyok, hogy az eger mindent megesz a komrában, éjszaka a falban motoz, de amúgy se lehet tőle aludni, mer bemászik a dunyha alá, megkapja a lábujjakat is. Mikor aztán Cilka Örzsi füle eltűnt a halottasházból, hol kiterítve feküdt a másnapi temetésére várva, Illés Zsuzsi megelégette a dolgot. Megparancsolta a lányának, hozzon a kútból fél veder vizet. Ebbe aztán tejet öntött, egy mérővel, egy csepp vért az ujjá begyéből, majd egy marék hamut a szomszéd udvaráról. Kiment a vederral a temetőbe, s a Cilka Örzsi sírjába lötytyintette a tartalmát, abban a másodpercben, mikor lement a nap.

A Leto, ki a sírt ásta, másnap reggel majd hanyatt esett, mikor ment, hogy előkészítse a temetésre a gödröt. Lent, az aljában csak úgy nyüzsgött az eger, mint szürke szőnyeg zsiszegett a sok kis hát, míg aztán Leto az ásóval be nem temette mindet, úgy, hogy egy se bújt aztán elő.

De már mégse hagyhatta ennyiben a dolgot Illés Zsuzsi. Történt aztán, hogy a Kőhegyi megszerződött Tragacs Lacival, csinálna meg a tetőt. Maga az ács ment ki az erdőre, vágta ki a tíz szép tölgyet, gallyazta, gyalulta két álló nap, hogy aztán kocsival bevitesse a Kőhegyi udvarokra. Hát, ahogy éjszaka kifordul az istállóból az öreg Kőhegyi, hogy vizeljen a szép csillagos ég alatt, látja a holdfényben, hogy nagy, fekete eme macska ül a gerendákon. Úgy mondta, hogy ahogy őt meglátta az a macska, levizelte menten a rakást, majd eltűnt a setétben. Mit tehetett volna, elvégezte ő is dolgát, és visszafeküdt. Csak reggel hökkent belé, ahogy kilépett az udvarra, hogy kihajtottak a gerendák. Mindből egy-egy karvastagságú ág nyúlt az ég felé, de még levelek is rezegetek rajtuk a szélben. Gondolta az öreg, mikorra jön a Tragacs, lenyesi ő ezeket a fránya ágakat, hozta a szekercét, de bizony egy levelet se bírt leütöni, úgy visszapattant a gallyakról a szerszám. No, szólt maga elé, jobb lesz megvárni a mestert, ő majd érti a dolgot. Úgy is lett. Megjött Tragacs Laci, mögötte a lángoló szemű fia, és az öreg előadta neki töviről hegyire, mi történt az éjjel, hogy jutottak idáig a dolgok. Mondta neki az ács nagy vidáman, egyet se féljen, nagyobb a tudománya ennél, hogy ilyesmitől ő megijedjen. Fogta a fejszéjét, zsebéből elővett egy kis szelencényi varjúháját, megkente a fejsze élit, ráköpött, aztán odaadta a fiának. No üssed. Mondta, ő pedig pipára gyújtott, és leült a favágató tőkére. Bizony nehezen ment így is, jó egy órájába telt a fiúnak, míg egy ágat levágott, de akkor már jött nagy kiabálva az Alvégből Bekacs, hogy hagyják abba, hagyják abba, az Illés Zsuzsinak leesett egy ujja, ő üzeni, menten hagyják abba, bármit csinálnak is a fával. Vágjad csak fiam, szólt az ács, és szemébe húzta kalapját, az alatt mosolyogott, hogy csattog a fa. Bizony késő estig ötször jött fel az Alvégről az Illés Zsuzsi szomszédja, kérte, könyörögte, rimánkodta az ácsot, de az nem engedett. Siktakor aztán megivott a Kőhegyivel egy kupica pálinkát, magához intette a fiút, és hazaindultak. De a fejsze ott maradt a fába ütve.

Alig hallgatott el az utolsó kakas, s kezdték rá a kutyák a vonításukra, Illés Zsuzsi sendergett be a Kőhegyiek udvarára. Olyan fehér volt kendőjében, mint a hó, bal kezét egy vászonruhába csavarta, de azt már jócskán átütötte a vér. Egyenest a gerendákhoz ment, és kihúzta a fejszét, bedugta kebelibe, majd ment útjára. Ahogy hazaért, parancsolta a lányának, hozzon be a fészereből öt cső kukoricát. Azokat aztán, meghempergette a lábvizében, besózta, majd egyenként az asztalra rakta. Aztán szép sorjában szétvágta őket Tragacs Laci fejszéjével. Alig hogy az elsőt elcsapta, megrezdült az ablak. Nagy kiabálás, vonyítás, támadt odaki, mint akinek a fogát húzzák, ahogy kiderült, azt is, de nem húzták, Tragacs Laci szájából úgy tört ki öt foga azon az estén, akár a kukorica a szárról ősszel. Összeszentelte a konyhát vérral, mintha disznóölés lenne a házban, míg Katángyo Emelka ötször megjárta az Alvéget, hogy a szomszéd kéri, rimánkodja Illés Zsuzsit, hagyná abba, bármit is csinál, de mindhiába.

Reggel aztán megszámolták ami maradt. Bizony Tragacs Lacinak öt fog árválkodott már csak hátul a szájában, Illés Zsuzsi bal kezén pedig öt barna, göcsörtös ujj meredezett. Mégse akarhattak teljesen megnyomorodni. Kitanálták, külön-külön, hogy békét kötnek a másikkal, mielőtt nagyobb baj kerekedik. De meg is üzenték azt a másiknak: Illés Zsuzsi, ahogy kiöntötte a mosdóvizet az udvarra, egy nagy sárkányt látott a felhőkben, melyik mellire hajtja fejét. Tragacs Laci, ahogy a Kőhegyiek udvarába lépett, öt kis lidérc lángot pillantott meg a fa törzsen, azok aztán menten elégették a friss hajtásokat, és a harmattal eltűntek. Akkor odafordult Tragacs Laci a vörös üstökű fiához, menj az Alvégebe, keresd az Illés Zsuzsit, mondd neki, hogy övé a falu. Ugyanekkor Illés Zsuzsi így szólt Cilkához: menj csak a Felvégebe, Tragacs Lacihoz, vidd a fejszéjét is, mondd neki, mától neki adom a falut. Így is tett mind a két fiatal. Cilka szép, rámás csizmát, singelt inget, rakott szoknyát húzott, Tragacs Pesta az apja fekete öltönyét, posztó kalapját, fényes csizmáját kapta magára, és elindultak.

A falu közepén feküdt egy libalegeltető, rossz, gyomos mező, ez volt a Gyurcsik rétje. Aki alulról jött felfelé, és ki fentről ment lefelé, ezen kellett hogy átkeljen. A vizenyős tócsák

közt keskeny ösvény vezetet, ennek közepén tanálkozott össze a két fiatal. Hát te ki vagy, kérdezte a lány. És honnan jöttél szolt a fiú. De többet egyet se az egyik se, olyan mély szerelembe estek, hogy onnan már nem látni se a napot, se levegőeget. Illés Cilka elejtette a Tragacs fejszójét, tán még ma is ott van, és olyan piros lett, mint a szája belseje, Tragacs Pesta pedig kifehéredett, mint a lába körme. Gyere csak ide, szép szerelmem, megmelegítelek. Mondta a lány. Lépj te hozzám, lehútelek angyalom. Szolt a fiú, és mindketten egyszerre engedtek a kérésnek. Ahogy összeforrtak, szúzi, lázas, hideg csókban, nagy sistergés, gőz támadt a rét közepén, vagyis hát ezt mondta a kis libapásztor, a Póka gyerek, villámlott is, dörgött is, lángolt és sercegett körülük a levegő, aztán úgy eltűntek, mintha soha nem lettek volna a világon. Csak egy üszkös darab és egy zavaros pocsolya maradt a helyükön. Nem hitte már ezt senki, a pap legkevésbé. Elszöktek azok, világgá mentek, Pestre, ahol a Cilka szolgálólány, a Pesta pedig az új Országház tetejét ácsolja.

De bizony tudta az igazat Illés Zsuzsi és Tragacs Laci. Még a következő éjszaka olyan égzengés támadt a Kisember hegyin, hogy még olyat nem látott a világ. Garabonciások küzdenek ott, mondták a faluban, de aztán éjfél tájt alábbhagyott a vihar, kiadta mérgit, elvonult. Hanem reggel nagyobb baj támadt, semhogy ezen törték volna a fejüket: egyszerre minden ház mennyezete összeroskadt, és minden állat megdőglött, amilyük csak volt. Jajongtak, sopánkodtak a népek, hát még mikor megtudták, hogy a templom teteje leszakadt, s a pap alászorult, szegény, gyónás nélkül pusztult el. Illés Zsuzsit és Tragacs Lacit sehol nem találták többé. Így esett, hogy kihalt a falu. Aki túlélte a nagy szerencsétlenséget, szétszóródott a világba, ki Amerikába, ki a rokonokhoz szökött. Nem maradt ott senki, csak a Gyurcsik réjtiben pislant néha a lidérc láng. Éjszakánként. Egy kék és egy piros fényecske. Mintha kergetnék egymást, de soha nem tanálkoznak.

vége

Tüzesember

- Aszonta a csósz, a Szilvás felett le volt hentergőzve a lucerna - mondta mosolyogva az öreg fővájár szalonnázáskor - Jó lesz ügyelni a menyecskékre, fiúk! - Bozsik Vilmost, a Bundit szíven ütötték e szavak. Már nem menyecskére, hanem szép, fiatal feleségére, Matyis Ilkára kellett vigyáznia, kit csak kínnal-keservvel szerzett magának a múlt nyár végén. - Lehetett az állat is. Ki tudja, mi jár be ide a határból - sandított az öregre. Az felhúzta borzas szemöldökét: - Állat lehetett, de akkor is kettő volt, egy eme meg egy bak - nevetett ravasz módon. A többiek is elmosolyodtak magukat, aztán a munka kezdetére el is felejtették a dolgot. A Bundi törte csak magát, ahogy csákányával a szenet, hogy ki járhat ki a házukkal szemközti hegy tetejére, ha ugyan nem állat: - „Ilka nem tesz ilyet. Tudná, hogy menten kettéhasítom” - húzott egy jó erőset a szerszámon, de hiába, reggelre nem csak karja, lába lett ólomnehéz, hanem a szíve is. Ahogy ment hazafelé a hajnali ködben, hallva a többi éjszakás botorkálást maga mellett, egyre azon törte a fejét, hogy tehetné próbára Ilkát.

Matyis Ilka a falu egyik legszebb lánya volt, de emellé nem kapott semmit a földi életben. Olyan hozományt adtak vele, amitől csak egy szép reményű bányászfiú nem pirult el, így lett a veres képű Bundi felesége. Bár még sokáig mesélték a lagziról, hogy Ilkát többször látták szemét törülgetni, mint mosolyogni; a Bundi kedvét nem rontották le a pletykák. Úgy örült az asszonynak, mint egy darab aranyhoz, féltette, óvta, és mivel együtt maradtak özvegy édesanyjával, minden házimunkát azzal végeztetett, nehogy Ilka elkoptasson magából valami szépet.

- Gágogtak a lúdjai éjszaka szomszéd! - kiabálta át Lulis nene a kerítésen túlról, mikor belökte a kaput. - A kutya is ugatott nagyon. Nem-e giringy járt az udvarba? - a férfi csak legyintett - Majd megnézem én azt a giringyet - válaszolt alig hallhatóan a szomszédasszonynak, aztán belépett a házba. Este aztán, a vacsoránál előhozta a dolgot.

- Nincs híja semminek fiam - nyugtatta meg anyja, miközben az Ilka elé tette a levest. - Akkor tán a Tüzesember jött be a faluba - ejtette el Bundi sokat sejtetően. Ilka szeme elnyílt: - Miféle Tüzesemberről beszél maga? - a Felvégről származott, ahol nem hallatták hírét az efféle szerzetnek. - Tanálgat ez, lányom! - legyintett Vilmos anyja, majd leült egy kisszékre, úgy ette a levest: - Még a nagyanyám mesélte, hogy kártyáztak valamelyik este a Kovács Paja Borcsáéknál, itt szembe... - kezdett azért bele, ajkáról a csíkot törülve: - ...mikor fent, a Szilvás felett egy tüzes alakot láttak szépen sétálgatni. No, azt nevezték el Tüzesembernek. - csönd állt be, csak a kanalak csörögtek a pléhtányérokban. - Igaz, nem igaz, ne járkáljanak éjjel odaki - vágta el Bundi a beszélgetést.

De nem hagyta nyugodni a dolog, ezért mikor legközelebb a kocsmában összeakadt Özemmél, a csősszel, kifaggatta őt: - Le van heverve a lucerna, minden csütörtök reggelre - magyarázta az öreg csillogó szemmel. - Oszt miért nem nézi meg, mi az? - kérdezte pálinkás ingerültséggel a Bundi. Az öreg hunyorított egyet: - Nézem én, de amilyen sötét van odakinn, hát mit látok? - nevette is, ivott is. - Hallani se hall semmit? - kérdezte ismét a másik, mire az öreg szúrósan fölnézett a nagy magas emberre: - Miért érdekel ez téged, te? Ha kell valami, menjél te ki. Én nem leselkedek senki után - azzal otthagya őt. Vilmos fortyogva ment hazafelé, mikor az utcában Máté Rózsi, a másik szomszéd támadta meg: - Te, Bundi, mióta kerül felétek a csordás? - a férfi megállt, mint akibe mennykő hasított: - Miért kérdi? - válaszolta. Máté Rózsi már ment volna tovább, szelídebben folytatta: - Csak mert a tehen összetapossa a virágomat a kerítés előtt. Bundi megrántotta vállát: - Hát szóljon kend a tehennek - azzal otthagya. A csordás, Bakter Imre fia, Bakter Péter volt, fiatal, tűzről pattant legényke, szinte még szakálla se serkent. Bundi órá gondolt volna legutoljára, de most, ha összeakadt a gyerekekkel valahol, úgy nézett rá, mintha menten fölszúrná tekintetével.

De már ekkor terjedezett is a híre, hogy az utcájukból valakinek szeretője van. Bundi leginkább attól félt, hogy hamarosan ujjal mutogatnak rá, megizzadt a hűvös estében, a bánya felé menet, ha eszébe jutott nagy szégyene.

- Jaj, édes fiam, nem olyan lány ez - mondta anyja, mikor előadta gondját neki a temetőben. Ilkának fájt a torka, otthon maradt, kettesben voltak. - Jó lány ez, bár kicsit oktondi és szeleburdi - bizonygatta az asszony. De a fiút nem hitte szavát: - Esküdjék meg az apám sírjánál, hogy elmondaná, ha látott volna valamit! - erősködött. Az anyja összébb húzta magán kendőjét térdelésében, úgy mondta maga elé: - Hát, valamelyik este láttam kifelé menni a hegyen valakit. - Bundi erre felszisszent, mire a másik sietve folytatta: - De biztos, hogy nem ő volt, hidd el nekem fiam! - a fiú elrúgott egy rögöt dühében: - Miért nem nézte meg, miért nem ment a szobánkba? - kérdezte ingerülten. Az anyja fölállt, fölemelte kapóját a sír mellől és, csendesen válaszolt: - Hát hogy mennék be hozzátok...- aztán mégis elmosolyodott: - ...de tudod-e, mit teszünk?

Bundi másnap, szerda este, mielőtt a bányába ment, kivitte a friss hamut a masinából a baromfiudvarba, és a szobájuk ablaka alá öntötte. Hajnalban, ahogy jött haza, látta már, hiába volt az egész, esett az éjjel. - Nem találtál nyomot, igaz-e? - súgta az anyja a tűzhely mellől, mikor belépett a konyhába. - Nem. Leverte a víz a hamudat - morogta Bundi, azzal otthagya, ment lefeküdni. Nem aludhatott egy félórát se, felpattant, járkált fel-alá a csepp szobában. Meg is lett az eredménye az erős gondolkodásnak: a rákövetkező héten, szerda délután átment Lulis nenéhez, aki herócért dagasztott. - Adja már oda nekem a Bodrit estére, neném! - mondta neki. Az asszony meglepetten pislogott fel rá: - Minek az neked? - kérdezte, tésztás keze fejével haját hátrasimítva. - Azt mondják, jár valami az utcában. Kikötném az akácfához, hátha megkapja - magyarázta Bundi. Lulis nene elfordult, úgy mondta: - Csak nehogy téged kapjon meg - letörölte kezéről a tésztát, azzal indult kifelé -, hisz tudod milyen bolond természetű. - Ismerte azonban a férfit a kutya gyerekkoruktól fogva, ment utána szelíden. Munkába indulóban Bundi az utca fejében lévő akácoshoz kötötte, hosszú láncon, hogy se ki, se be ne mehessen senki, akit a kutya el nem ér. Hajnalban hazaérve első dolga volt Ilkát megnézni. Úgy aludt, mint a tej, felhajtvá dunyháját párás meleg szállt Bundi arcába, megszedítette. Ahogy tüzetesebben szemügyre vette, se harapást, se karmolást nem látott az asszony fehér bőrén. Dereka, melle sértetlenül kerekedett az inge alatt. Visszavitte a kutyát. - Fogott-e valamit? - kérdezte Lulis nene, miközben úgy mosolygott, mintha saját maga lenne az, kit fogni kellett. - Nem - morogta Bundi.

Az anyja is meglegelte már az örökös bosszankodását: - Hagyj már békét annak a lánynak! - mondta babot fejtve az udvaron. Délutáni nap tűzött rájuk, a Bundi egyik cigarettáját a másik után szívta. Végre megsajnálta az öregasszony: - Szerda este majd azt mondom, fázok a konyhában, ott alszom az ágyadban - ajánlotta fel reménykedve. Bundi megállt a sétában: - Jó! - vágta rá. - Aztán tegyen úgy, mint aki mélyen alszik. S lesse ki, elmegy-e az Ilka. - Az anyja rábólintott. Minden így is történt, az öregasszony megivott aznap délután három csésze feketeteát, a Bundi pedig elment dolgozni. Ahogy hazaért, hívta ki az öregasszonyt a disznóólhoz, mesélje csak, mi történt. Látta nyomban, nem úgy esett, ahogy eltervezték. Az anyja csak a fejét rázta: - Nem aludtam abban az ágyban. Szegény apád ágya volt, tudod fiam, és alig feküdtem bele, hát azt érzem, hogy ő nyúl az oldalához, mintha az a csontos, jeges keze nyúlt volna a derekamba - nyögte egy szuszra, mire Bundi mérgesen elfordult: - Így bízzék magára valamit az ember - morogta. Dűhe a pincébe vitte. Végigkóstolta mind a három hordó savanyú borát, amikor egyszer csak hallja, hogy odakinn jönnek a tehenek. Az utcára nyílt a pince alacsony ablaka, de nem látta, csak az állatok és a csordás lábát. Megállt a két gumicsizma, rágyújtott a fiú, látta lehullani Bundi a gyufa szálát, aztán valakihez odaszólt a csordás: - Itt vagyok megint' - hogy kivel beszélt, azt nem értette a Bundi, mert az illető távolabb állt, a pince boltozatja nem engedte át hangját. - Tudom én is - mondta valamire a fiú, majd folytatta. - Holnap? Majd körbenézek, van-e ott valaki. Ha senki,

akkor tüzet gyújtok egy helyen, akkor aztán jöhetsz. - Bundi szíve elfacsarodott, jobban, mint a nyelve a bortól, jobban, mint mikor először kóstolta az Ilka ajkát. Elment a csordás, és elmentek a tehenek, de ő nem mozdult, befordult a sarokba, sápadtan, mint egy zsák krumpli. Munka előtt jött csak fel a pincéből, átfagyva, kivörösölt szemekkel. - Maga reszket - mondta Ilka csöndesen, mikor meglátta fehér képét az ajtóban. - Hogyne reszketnék - válaszolta Bundi -, de majd rakok tüzet - azzal ki is fordult, indult a bányába.

- Ha menni kell, menni kell. A kórház nem tréfadolog. A bánya megvár idelelenn holnaputánig - szólt a fővájár, és beírta Bundi nevét valami lapra: - Csak ne legyen semmi baj a fiatalasszonnyal - hunyorított. Bundi megmarkolta csákányát, de csak nem vágta bele. Sikta után ment haza a többiekkel, mint máskor. Otthon aztán azonnal lefeküdt, mint aki nem bír a háziak szemébe nézni, és aludt délutánig. Este úgy ment minden, mint mákor. Összepakolta ruháját, berakta mellé az elemózsiát a szatyorba, megcsókolta anyját, majd Ilkát is, és kilépett az ajtón. Csak most a fészerbe vette útját, és egy kannával indult tovább.

A Szilvás egy nagy hasadék volt a domboldalban, teleültetve szilvafával, azok göcsörtös törzsei mellett kuporgott le, nézte, hogy alkonyul a falura, számolta a ciripelő tücsköket. Belepte az éjjeli harmat, mikorra mozgást látott. Valaki elment mellette, kicsit följebb húzódott, majd letelepedett egy bokor mellé, és tüzet csiholva rágyújtott. Bundi ereiben felforrta a vér, amikor a hirtelen fényben meglátta a pelyhes arcot. - Az anyád hétszentségit! - gondolta, és nem is többet. Kikecmergett a fák közül, és a hűvös domboldalon tett egy nagy kört, hogy a gyerek hátába kerüljön, aki a falu felé nézett a sötétben. Valamit dúdolhatott, de csak addig, míg az első adag petróleum a nyakába nem folyt. Bundi alig látta a fekete alakot, így aztán öntözte mindenfelé a kannából, úgy vélte, az egész mező bűzlik már az olajos szagtól, és az összes madár felrebbent a fiú kiabálására, de nem hagyta abba, míg egyszerre csak a másik arcába is lötytyintett valamennyit, mire fellobbant a tűz. Ekkor leült, nem nézve, hogy apró lángok nyaldossák nadrágját, hanem azt bámulva, hogyan fut a csordás lefelé a hegyen, majd zuhan össze félúton, egyre fonnyadó tűzcsomóvá. Kis idő múlva felállt, elindult ő is, és egyszerre ért oda hozzá a másikkal, aki felfelé rohant, így előbb egymást nézték meg, csak aztán a kifacsarodott darabokat a földön. - Lulis nene - mondta Bundi a piros kendőnek, a sötét szoknyának, a nagykendőnek, melyek ráborultak a füstölgésre ott lent. Nem is szóltak egymáshoz ketten többet, Bundi letántorgott a faluba, be a kapun, a házba, ahol Ilkával találta szemközt magát: - Maga mit keres itt? - kérdezte az meglepetten. Arca kipirult, mint az őszi alma, mint a veres képű Bundié a tüztől: - És de bűdös kend! Hol járt? De tudja mit, képzelje mi történt: én meg végre láttam a Tüzesembert!

vége

Keresztútnál

Ez, mondta a polgármesterasszony, ez nem eladó. Nem adnám semmiért. Az épület része már, tán tíz éve. Egy kicsit, a mi képünk, önmagunkról.

Megfordult, körbeintett a folyosón. A kiállítás persze eladásra megy. Az itteni naiv festők ráadásul felajánlották az iskola tatarozására a befolyó pénzt. Ezt mindenképp említse meg a cikkben. Arrébb ment és megállt egy másik kép előtt. Aratás után. Mondta. Milyen kifejező cím. És az alakok, amint vonulnak a lemenő nap fényében, hát nem csodálatos? Orra hegyén egy izzadságcsöpp egyensúlyozott. Kedvem lett volna letörölni, de nem mozdultam az előbbi festmény elől. Egy fekete, népviseletbe öltözött idős nő állt rajta poros keresztút közepén. Esteledett, a háttérben a mező, pár fa, az égen rohanó, sötét, széltépte felhők. Tőle balra egy kiszáradt fa. Igen. Válaszoltam, mind nagyon jó kép, de ez itt. Fejemmel az előttem lévőre biccentettem. Ez meghaladja az egész anyagot, ha mondhatok ilyet. Nem tudtam, hogy nem a kiállítás képe. Ki festette. A polgármesterasszony kelleetlenül visszasétált. Valamiért nyikorgott az edzőcipője. Hajából vasárnapi pörkölt szaga áradt. Egy igazi tehetség alkotta. Mondta elrévedve. A falu nagy fia lehetett volna. Országos hírnévre tett volna szert, ha nem bukik el. Ránéztem, úgy, hogy szemem sarkából továbbra is a képet lássam. Mi történt vele. Kérdeztem. Az ital. Mondta ő, és megrázta a kulcsosomót kezében. Itt mindennek az ital az oka. Azt se tudom, pontosan, hogy egyáltalán a faluban él-e még. Lehet, hogy felment Pestre koldulni. Elitta mindenét. A tehetségét is. Már nem tudna festeni, legutóbb, amikor láttam, úgy remegett a keze. Abbahagyta, arrébb lépet. Persze akad jó pár követője. Sajnos nem olyan jók, mint ő volt, de ez is valami. Évenként összejön egy kiállítás. A városból is megnézik, veszik is, a jobbakat. Hát ez is valami. Elkaptam egy régóta köröttünk dongó legyet, öklébe megroppantotta, majd az ajtóhoz sétált, az udvarra dobta. Jöjjön, ebédeljen nálunk. Gondolom még nem ebédelt. Szólt vissza. Nagyon köszönöm. De hogy is hívják. Kérdeztem a kép felé intve. Godó Cilkanak. Válaszolta, már hajtván be az ajtót. Nem a modellt, a festőt. Magyaráztam, utána indulva. Ja, Maticának.

Egyszer. Mondta az öregember és ivott. Egyszer megrajzolt az iskolában egy macskát. Számтанórán volt. Nem volt nekünk semmink, csak palatábla meg kréta. Arra rajzolta, az óra alatt. A ház előtti csenevész akácok árnyékában ültünk. A csirke rostjai lyukas fogamba szorultak. Nyelvem beledagadt a munkába, de nem engedtek. Úgy rajzolta meg, hogy szinte élt. Mondtam neki, Matica, ezt szinte él, mutasd meg a tanárnak. Fel is állt, odavitte. Ismét kortyolt, az utolsót, a maradékot oldalt a porba suhintotta. Az persze adott neki egy pofont és kiküldte. Mogorva, szemüveges ember volt. No, mindegy, hazamentünk, mihozzánk. Bemegyünk a házba, anyám mit főzött, megnézni. Gyakran nálunk evett Matica, mert őnekik szűkösen jutott odahaza. Halljuk ám, hogy nagy ugatás van odakinn. Hát, ahogy odatámasztottuk az ámbiton a falnak a palatáblákat, a bolond kutya, a Gömbi, nekiugrott a Matica rajzának. Azt hitte, igazi, élő macska van rajta. Pedig csak krétarajz volt. Elhallgatott, megszívta orrát. Alig tudtam lenyeli a rossz bort, inkább a húst piszkálgattam továbbra is. Felálltam, és a kocsihoz mentem, ami úgy csillogott a vályog, az akác, a fű és a libák háttére előtt, mint valami földönkívüli járműve. Aztán mi lett vele. Mikor felnőttek. Kérdeztem visszafordulva. Mi lett volna. Vájárok lettünk mind a ketten. Nézett föl rám. Mellette a padon zavarosan vöröslött bora, töltött magának, és az én félig üres poharamba is. Aztán a Matica abbahagyta azt is. Szerelmes lett, az tette tönkre. Letekertem az ablakokat, hogy járja át az autót a huzat. Az ajtó féme megégette kezem. Nem mondta a lányom, hogy miért züllött úgy el? Kérdezte az öreg, majd ismét ivott. Fejem ráztam, visszatelepedtem mellé. Csak a képekről beszélgettünk. Hazudtam. No, volt a faluban egy nagyon módos lány, nagyra tartották szülei, de ő is magamagát. A Godó Cilka. Úgy hívták. A Matica neki kezdett

udvarolni. Mondtam neki, Matica, nem neked való az te, de hiába. Pedig kurtán-furcsán bántak velem, nem szívelhették, hisz semmilye se volt. Meg a Cilkanak már ki volt nézve egy másik, az Alvégről, nagy, birtokos, gazdag család. Ez épp a háború vége előtt volt. Úgy volt, hogy elvisznek minket is a háborúba, de elbújtunk, én a ház alatt ástam egy vermet. Lábával dobantott egyet. Anyám hordta ki az élelmet éjjel, hogy a csendőrök meg ne lássák a rejteket. Akkor már nagyon keresték a fiatal legényeket a faluba. A Matica pedig a disznóalá bújt be, csak estére ment be a házba. Elmosolyodott, megemelte a poharát. El tudja azt képzelni, milyen bűdös lett az egy hónap alatt. Na mindegy, vége lett, elmentek a németek, aztán az oroszok is. Az utolsó héten semmit nem ettem, az orosz tisztek nálunk szálltak meg, anyám éjjel-nappal rájuk főzött, hozzám nem jutott ki. Úgy jöttem elő, mint egy kíséret. De a Matica is rosszul járt. Öregasszony lépegetett el előttünk, nagy hangon köszönt Vilmusnak, beszélgetőpartneremnek. Rám csak sandán nézett, talán mintha biccentett volna. Ez volt a Cilka húga. A Bözsi. Súgta nekem az öreg, majd emelt hangon folytatta. Megtudta a Matica, hogy a másik legényt, az alvégit, agyonlőtték az oroszok. Tehenét akarták elvinni, nem tudom már mi történt. Azt gondolta Matica, szabad az út. Elment Cilkaékhöz, de csak a konyhába jutott be. Szemébe mondták, hogy ilyen bűdöshöz lányukat nem adják. Hiba magyarázta, mit volt mit tenni, szégyenszemre odébbállt. Még évekig áradt belőle a disznószar szaga. A Cilka meg hozzáadták a Kiskomihoz. Egy nagyon cudar emberhez. Az is furcsa eset volt, de erről Bözsi többet tudna.

Másnap megvártam, míg mind kijönnek a templomból, akkor szegődtem a nyomába. Rövid, omladozó házának kapujában szólítottam meg. Bözsi néném, zavarhatom egy kicsit. Először a kapuban beszélünk. Mondtam, a nővéréről, meg a festőről, Maticáról írnék. Arról. Kérdezte elnyílt szemekkel. Hát az nem festő, az egy részeges semmirekellő. Szegény nővéremnek semmi köze nem lehetett ahhoz. Megnyugtattam, hogy tudom, de érdekelne, mi történt velük, a kikoszarás után. Ekkor behívott a házba. A konyhába ültetett le, a kredencen óra tiktakkolt. Bár délelőtt volt, olyan félhomály uralkodott, hogy a falinaptáron nem láttam a hónap nevét. Húvös volt, bodzaszörpöt adott, és reszelős hangon beszélt mellé. Elküldték őt, arra jól emlékszem. Mi gyerekek mindig csúfoltuk, disznónak neveztük. Közelebb hajoltam hozzá. Savanyú szaga volt. És a nővére. Cilka. Kérdeztem. Soha többé nem beszéltek. Matica a bányából is kikopott, én nem is tudom, miből élt. Sóhajtott, kezében fehér zsebkendőjét szorongatva mesélt tovább. A nővérem sem járt jobban. Megverte az isten az urával. A Kiskomi ütötte-verte, ahol érte. Szegény, gyakran szaladt át hozzánk, mert itt építettek házat, a miénk mögött. Kezével hátrafelé intett. Csak egy gázos területet láttam az ablak csipkéjén keresztül abba az irányba. Mi lett a házzal. Lebontották. Kérdeztem. Legyintette, felállt, a masinához csoszogott. Á, dehogy. Nagyon szomorú történet ez. Egy hajnalban kigyulladt. Akkor is itt aludt a Cilka, velünk. Meg a kisgyerek. Mert szült annak a. Nem fejezte be. A tűzhelyről fölemelte kihűlt teáját, belekortyolt. Mind kimentünk oltani. A lángok pedig átterjedtek, a mi házunkra is. Csak az egyik szoba égett meg, de mire észbe kaptunk, már a gyerek meghalt. Ezt a Cilka nem bírta ki. Rá egy hónapra felakasztotta magát a határban. Eddig háttal állt nekem, de most megfordult. Leírja majd ezt mind. Kérdezte. Csak ha megengedi. Válaszoltam. És beleírja a nevünket is. Kérdezte. Nem. Mondtam. Éreztem, hogy ezt kell mondani. Nagyon szerette volna már valakinek elmondani a titkát. Akkor elmondom, hogy esett ez a tűz. Kezdett bele megkönnyebbülve. Én mindent tudtam, mert láttam, de nem tudtam megakadályozni, kicsi voltam még. Mondta elszántan és visszaült a viaszosvászonra letakart asztal túlfelére. Az óra mintha halkabban kezdett volna kattogni. A Cilka megégette a Kiskomit. Mondta bólogatva maga elé. Mit csinált. Kérdeztem. Volt valami asszony, egy vásárban találkoztak, és együtt jöttek hazafelé. Az adta neki a tanácsot, az az asszony, mert ő is hasonlóképp szenvedett az urával. Azt mondta, főzön ki egy liter vízben csalánt, tehát tógyit és ürömfüvet. Ebben a lében aztán főzön bablevest az urának estére. Mikor aztán az lefekszik, jól tömködjé be az ajtók és az ablakok réseit, a tűzhely kéményét, majd menjen ki a

házból. Értetlenül néztem rá. Mire jó ez. Kérdeztem is. Láttam rajta, nem tudja, hogy mondja ki. Kínban volt, az arca elpirosodott. Hát a szelek. Hogy ettől az ura majd egész éjjel szelel, mint egy kémény, és saját levegője megfojtja, mert hogy az is csak gáz. Ezért kellett neki az ajtó alatt meg, a kéményt úgy becsinálnia. Reggel aztán csak kinyitja az ajtót, megvárja, míg kimegy az a bűdösség, és úgy tesz, mint aki most fedezte fel a halottat. Elhallgatott, az asztalon összefont kezeit nézte. A Cilka elmondta mindezt nekem, én onnan tudom. Mert aztán már bántotta a lelkiismeret, nem a Kiskomi miatt, hanem mert a gyerek is belehalt. A homlokomhoz kaptam. A tűz. Motyogtam, mire bólintott. A Cilka mindent megtett, úgy ahogy az asszony mondta, megfőzte a levest, este, mikor hazajött az ura részegen, szedett neki egy jó adagot, vizes ruhával betömökölte mindenhol, hogy onnan egy csepp levegő, annyi nem ment ki, aztán a gyerekekkel átjött aludni hozzánk. Nem is furcsállottuk, gyakran történt ez. Csak azt felejtette el, hogy a Kiskomi néha felkel rágyújtani éjszaka, nem tudott aludni, ha ivott, mert nem bírta a gyomra. Csóváltam a fejem. És ezért robbant fel a ház. Alig tudtam visszafojtani a mosolyom. Nem inkább egy gázkészülék miatt. Kérdeztem óvatosan. Az öregasszony a fejét rázta. Nem volt akkor még gáz. A Cilka beleőrült, hogy a férje a gyereket is megölte. A keresztúton találtuk meg. Nem volt harmincéves se. A végét már könnyezve mondta, ki kellett várnom, míg eltörli a cseppeket. Ahol a kép készült. Kérdeztem. Milyen kép. Amit Matica festett. Egy nőről. Ingatta fejét. Nem tudom. Én a Maticáról semmit nem tudok. Azt se, itt lakik-e még. Kérdezze a szomszédját.

A férfi nem mutatkozott be. Rákönyökölt a kerítésre, úgy beszélgettünk. Lábánál apró, fekete kutya vonyított felém. Csihadj már. Szólt rá. A szomszéd ház felé intett. Néha látok világot. De hogy honnan jön. Vagy hová megy aztán. Nem tudom. Mondta komótosan. Hátrébb, a garázskapuban felesége állt és gyanakodva nézett felém. Mikor látta utoljára. Kérdeztem egyik lábamról a másikra állva. A férfi hátranézett. Mikor láttuk a Maticát. Kiabálta. Az asszony megvonta állát. Van annak már vagy tizenkét éve. Hangzott. A férfi visszafordult. Igen. Tizenkét éve, vagy tizenöt, mikor az Ipoly áradt. Akkor ott volt ő is. De nem segíteni, nehogy azt higgye. Rajzolta a vizet. Vagy festette. Firkáltam egy kérdőjelet noteszomba. Azóta nem is látták személyesen. A férfi megrázta a fejét. Nem. Azt mondják Pesten van. Meg hogy néha hazajön. Megmosdani. Gondolhatja miből él. A nyugdíját is mi vesszük át, aztán leadjuk a polgármesterasszonynak, ő továbbítja. Pedig régen. Kezdte, de megállt. Benne akadta a szó. Elnézett az utca vége felé. A kutya is elhallgatott. Végre. Gondoltam. Régen. Folytatta. Gyakran láttam őt. Hisz itt voltam gyerek. A szomszédjába. Még mindig megvan egy kép, amit rólam rajzolt. De aztán úgy eltűnt a Matica. Azt mondják, nagyon szerelmes volt. Amiatt. De várjon csak. Szemöldökét dörzsölte. Amikor az áradás volt, utána mesélte a Godó bácsi. Látta a határban. Ők már jöttek kifelé a faluból, teherautón. Gyalog ment, a keresztút irányába. Mondták neki, hogy jön a víz, szálljon fel, de meg se hallotta.

Közben odajött mellénk a felesége is. Igen. Szólt bele. Azt mondták utána, sokáig, hogy belefulladás. Tette hozzá. De akkor nem kapná a nyugdíjat. Meg nem égne a villany nála.

A szerkesztőségből hívtam fel. A nyugdíj miatt csinálja. Kérdeztem rá. A nő nem szólt. Folytattam. Matica meghalt, tizenöt éve. Maga átveszi a nyugdíját, és néha világosságot gyújt a házban. Hagy higgyék a szomszédok, itthon van. Bizonyára maga terjesztette a pletykát is, hogy Pestre ment, koldulni. Kivártam, de még mindig nem szólalt meg. Ráadásul festetett egy képet valakivel, mintha Matica festette volna, Cilkáról, a nagy szerelméről. Nagy kár, hogy a képen egy hatvanéves nő látható, míg Cilka harminc se volt, mikor öngyilkos lett. Ekkor szólalt meg a vonal másik végén. Tényleg ő festette. Mondta fátyolos hangon. Micsoda. Kérdeztem értetlenül. A házában találtam. Nagyjából minden úgy van, ahogy maga mondja, bár semmit nem tud majd bizonyítani. Megráztam a fejem. Nem is akarok.

A nő mély lélegzetet vett. Matica valószínűleg nem él. Folytatta. Bár senki nem tudhat biztosat. Cilka sem él. Bár öregszik. Legalábbis a kép szerint valahol már hatvan éves. Matica festette, higgye el. Az árvízkor. A keresztútnál. Gondolom, végre találkoztak.

vége

Az apa feltámadása

- Négy napja? Mert akkor meg tudom csinálni - kérdezte, mondta a fickó, mi pedig bólintottunk.

- Igen, még a koszorúkat sem vették le - mondtam, mire rám nézett, majd vett a cigimből, meg se kérdezve, vehet-e?

- Mennyi idő ide? - folytatta a faggatást. Már csak mi voltunk a kocsmában. Vasárnap este volt. A tévében foci ment.

- Húsz perc - válaszoltam.

- Szerszámok? - kérdezte csökönyösen.

- A kocsiban - mondtam.

- Zárnék lassan fiúk - szólt a kocsmáros a távolból, mire összerezdültünk.

- És hazahoztok - kötötte ki, mire a bátyám bólintott. A fickó ránézett a tévére. Kopott öltöny volt rajta, barna cipő. Világoskék vászoningjének a gallérja csupa mocskok.

- Mit akartok vele kezdeni? - kérdezte vagy inkább mondta, mire egymásra néztünk. Nem számítottunk rá, hogy majd ezt is tudni akarja: - Csak hogy ne legyen baj. Ha bármi lesz, engem nem ismertek - tette hozzá ő. Mi rábólintottunk: - Rokon? - kérdezte még, mire én akaratlanul is elkaptam a szemem arcáról: - Persze hogy rokon. - Beleszívott a cigibe, odakinn felugattak a kutyák. Mit mondhattunk volna? Éjfél volt. Vasárnap. És mi vissza akartuk kapni az apánkat: - Mindig rokon - jelentette ki, aztán felállt: -, ti fizettek - és kiment. Ősz volt, de még meleg idő. A kocsinél állt, felfelé nézett. - Csillagos az este. Jó jel - mondta, miközben beszálltunk. A bátyám vezetett, én elől ültem, ő hátul. Már seholy nem égett a lámpa a házakban. Aludt a falu. Hamar kiértünk a határba. Lehúztam az ablakot, avarszag jött be.

- Hogy jött rá, hogy meg tudja csinálni? - kérdeztem, de nem fordultam hátra. Sokáig nem szólt, azt hittem, elaludt, vagy nem akar válaszolnia kérdéseimre. Tévedtem, mert kisvártatva megszólalt, igaz, nem olyan hangosan, hogy elnyomja a motor zaját, ezért hátra kellett fordulnom, hogy halljam: - ...kiskoromban megtörtént. Ha nagyon akartam. Forgalmas út mellett laktunk és rengeteg állatot tartottunk. Amikor beindult a sóderbánya, minden nap elütöttek valamit. Apám megcsinálta a kerítést, de hiába, valahogy odakeveredett a kerekek alá. Macskák, kutyák, biztos láttatok már ilyet, de még a tyúk volt a legrosszabb. Mintha bomba robbant volna fel benne. - Kifelé nézett oldalt, a sötétbe. A vasárnapi sötétbe. Ősz volt. - Egyszer egy kutyát nagyon szerettem. Óvtam, ahogy bírtam, de nem sikerült elejét venni a bajnak. Azzal kezdődött. Megérintettem, és megint élt. Adj már még egy cigit. - Meg is gyújtottam neki. Nehezen ment, olyan huzat volt a letekert ablakok miatt. Bőgött a motor. Mentünk veszettül a vasárnapi éjszakában. - Nagyon meleg nap volt. És én nagyon akartam - folytatta aztán. - Rosszul voltam előtte. Amikor megláttam, elhántam magam. De nem volt csúnya, nem lapította szét az autó. Tényleg is, az illető hogy halt meg? - a bátyám válaszolt, szinte kiabált hátrafelé: - Szívinfarktus.

- Nagyon hirtelen jött a dolog - tettem hozzá. Bólintott, és a saját dolgát folytatta: - Odamentem hozzá. Az ölembe vettem a fejét. Az egyik szeme tiszta vér volt, arra később se látott. Éreztem, hogy nem lélegzik. Eltelt egy perc. Akkor talpra állt és elsétált tőlem. Képzelmek, hogy megijedtem.

Bólintottam: - Miért kérdezte, hogy hogy halt meg? - szólt hátra a bátyám.

- Azt vettem észre, ha van sérülés, nem nagyon sikerül. - válaszolta férfi. Kidobta a cigit az ablakon. Hosszú csíkot húzott maga után.

- Miért nem mondja el a dolgot? - kérdeztem én - Híres lehetne. Lenne egy csomó pénze. - Gondolkodott mielőtt felelt: - Kivágnák az agyamat - jelentette ki. - Kicsoda? - kérdezte a bátyám csodálkozva.

- A tudósok. Cirkuszi majmot csinálnának belőlem. Vagy széttépnének. Vagy valami örült lelőne - sorolta, miközben ismét átmentünk egy falun. Ezután már a miénk következett. A temető a szélében volt. Tudtam, nemsokára odaérünk. Rám jött a vizelethézag. Biztos a félelemtől. Nem szokott velem ilyesmi történni.

- Jó ez így nekem - folytatta kisvártatva a férfi: - A környéken már ismernek. Ha megdöglök a malac, nekem szólnak. Ha elütik a kutyát, akkor is. Embereknél már ritkábban. Inkább csecsemőkhöz hívnak meg kisgyerekekhez, azokkal nincs is baj. - Kutyaugatást hozott a szél. Lassítottunk: - Valahogy senki se szereti bolygatni az embereket. De nekem se hiányzik. A bonyodalom a hatóságokkal, orvosokkal - mondta. Össze-vissza rázott a rossz út. A kerítés mellett álltunk meg, és füleltünk a sötétbe.

- Nincs itt ilyenkor senki - jelentette ki a bátyám. Úgy is volt. Gond nélkül bementünk a temetőbe. Még a kapu is nyitva volt. A szerszámok összeütődtek a vállunkon. Csákány, ásó, lapát, feszítővas. A férfi kért még egy cigit. Amikor odaértünk, leült egy sírra. Gondoltam, hogy nem fog segíteni. Először ledobáltuk a hervadt koszorúkat. Kapkodtunk, pedig messze volt még a reggel. Talán csak túl akartunk lenni rajta. A legnyugodtabb ő volt. Szóval tartott minket. Válaszolni se kellett, igaz nem is tudtunk volna, úgy ástunk: - A legtöbb halott nem is olyan csúf - mondta: - Egy-két nap meg se kottyán nekik. Amíg nincs víz a koporsóban meg bogarak, addig nincs baj. Sokáig szép marad az, amelyik nem evett túl sokat, mielőtt meghalt. - nagyon sok giliszta mászott elő a nedves földből. Kettévágtuk őket. A gödör egyre mélyült. Apánk közel volt már. - A nők jobbak. Valahogy jobban viselik. Kevesebbre emlékeznek. Azt hiszik, álmodták az egészet. Nem sok férfival volt dolgom, de majdnem mind rázós volt. - Felemeltem a fejem a gödörből: - Hogy érti azt... hogy rázós? - lihegtem felé.

- Dühösesek - mondta -, valami harag van a legtöbben. A nőkben nem annyira. Azok nem harcolnak annyira ellene. Ha el kell menni, el kell menni. Ezért nem jók a nők katonának. - Jól haladtunk. Mind a ketten nagyon erősek vagyunk, mert apánk hozzászoktatott az efféle munkához. Meg hajtott a vágy is, hogy visszakapjuk őt. Már nagyon közel volt hozzánk.

- Csak kétszer reklamáltak - mondta a férfi - Az egyik megörült ebéd közben. Törni-zúzni kezdett. Odamentem. Mondtam nekik, vissza nem tudom csinálni. Nem vagyok hóhér. A másik meg elrothadt. - Felállt, odajött hozzánk, fölénk állt. - Túl későn érkeztem. Azt hazudták, két napja halt meg, pedig volt már egy hete is. Kívülről nem látszott. Csak ahogy beszélt, dőlt belőle a dögszag. Később kijött minden belőle. Vissza is temették. - Leadta nekünk a lapátot és a feszítővasat. Az ásó már a fán kopogott. A bátyám kilapátolta a maradék földet, majd kimászott, és elemlámpával világított. A gödör oldalába ékeltem a lábam. Ránéztem a bátyámra, aztán felfeszítettem a koporsót. Apa úgy feküdt ott, ahogy eltemettük. Leereszkedtem mellé. Volt valami szag, de a friss föld párája elnyomta. Fölnyaláboltam a hóna alatt, és kiemeltem. Fogtam a lábát, míg a bátyám felhúzta. A bátyám a férfira nézett.

- Itt? - kérdezte az. A bátyám megvonta vállát, mire a másik elkezdte. Leguggolt apa mellé. Ölébe vette a fejét. Lehunyta szemét. Vártunk egy kicsit, mind a négyen. Aztán kinyílt apa szeme.

- Vigyázzunk! - sóhajtott a férfi és hátradőlt a sarkára. Apa lassan feltérdelt és csodálkozva nézett rám. A férfi felállt mögöttem, mint aki szaladni akar. Megfogtam apa vállát: - Apa! - mondtam. A bátyám a férfinhoz lépett.

- Hol a pénzem? - kérdezte az.

- Apa! - mondtam én. A szemében oszlani kezdett a köd. A bátyám a zsebébe nyúlt.

- Apa. - mondtam harmadszor is, ő pedig válaszolt végre: - Te vagy az, fiam? - a bátyám közben elővette a kést.

- Igen. - mondtam. Nem akartam elsietni, de nem bírtam tovább: - Mondd meg, hogy hova dugtad a pénzt! - szóltam rá, majd arcul ütöttem. A bátyám ekkor a férfiba dőfte a kést. Hasba szúrta kétszer. Megráztam apát, nem hagytam, hogy odanézzon: - Hol a pénzed, apa? -

kiáltottam az arcába: - Feltúrtunk mindent, az egész házat, de nem találjuk! - kiáltottam. A bátyám fejbe rúgta az összecsukló férfit. Az beesett a koporsóba. Ott is maradt.

Milyen pénz? - kérdezte apa. A bátyám már mögötte volt: - Nekem nem volt pénzem. - mondta apa. Nem hittem el. Ismét az arcába ütöttem: - Hazudós vénember! Egész életedben kuporgattál, minden fillért elraktál, és most azt hazudod, hogy nincs pénzed? - kiabáltam, aztán összeszedtem magam, és csöndesebben mondtam neki: - Nem hiszem el - a bátyám szorosan apa mögé lépett, és a kés pengéjét a nyakához tartotta: - Jobb lesz, ha elmondod apa. - szólalt meg.

- Te is itt vagy? - kérdezte apa riadtan. Nem hagytam, hogy hátraforduljon. A bátyám se akart az arcába nézni: - Na ki vele! - mordult rá, mire apa összerezzen: - Az almafa alatt van. Az almafa alatti pad alatt, olyan egy méter mélyen. - mondta. A bátyám megsúrta. Én meg belöktem a koporsóba a másik mellé. Szépen elfértek benne ketten is. Rájuk illeszttem a tetőt, a bátyám elkezdte hányni a földet. Aztán közösen betemettük a gödröt. Visszatettük a koszorúkat. Letisztogattuk a szerszámokat. Elrendeztük a környéket. Kocsiba ültünk és hazamentünk. Egészen hajnalig ástunk, de az almafa alatt, a pad alatt nem volt semmi. Bent ültünk a házban, sárosan és fáradtan, mikor felkelt a nap.

- Becsapott minket. - mondta a bátyám. Nekem más jutott eszembe: - Szerinted az a férfi meghalt? - kérdeztem tőle. Nem válaszolt: - Mi van, ha nem? - mondtam én. - Ha feltámasztotta magát odalenn. Aztán apát is. - A bátyám csak nézte a kikapcsolt tévét. Kisvártatva megszólalt. - Mostanra már kiáshatták magukat. - mondta és a zsebébe nyúlt a késért.

vége

A kör

Tragacs Laci hozta a hírt. A Bőnye, a Tütüs és Éliás Gyuri várta a buszt. A három öreg, mint szakállas boszorkák a ködben. Tragacs megállt a biciklivel és elmondta. Singlár Marinál estefelé volt valaki. Özvegyasszony. Mondta a Bőnye. Megérdemli. Tragacs csak az alak hátát látta, ahogy eltűnt az úton. Máriás felé. Úgy nézett ki, mint a néhai férje. Gyurcsik Pista hét éve halt meg. Öngyilkos lett. Vagy ezt gondolták. Kapcsos Józska találta meg, kaszáláskor. A villanyoszlop lábánál feküdt. Körülötte megégett a friss fű. Őt is csak a bakancsáról ismerte meg Singlár Mari. A három öreg hümmögött, aztán felszálltak a buszra, amikor megjött. A dolog nem maradt annyiban. Este a Tütüs elmondta otthon. Babos Terka, a felesége pedig azonnal átment Szőke Pestáékhoz. Annak a felesége, Szőke Singlár Irén volt a húga Singlár Marinak. Irén azt mondta a dologra, hogy biztos a kábeltelevíziós szerelő lesz. Kábeltelevízió. Kérdezte tőle Szőke Pesta. Összenézett Babos Terkával. Biztos fektette a kábelét. Mondta még, és röhögve kiment. Irén összeveszett a hűgával, Singlár Marival, még két éve. Az örökségen. Hogy kié legyen a kredenc. Azóta nem nagyon beszéltek. Nem is köszöntek. Így aztán ő inkább a Bekacsot kérdezte meg másnap, aki az út mellett lakott. És mindent látott, ami történt. A Bekacs megállt, kezében egy vödör vízzel. Látott valakit. Mondta. De úgy esett az eső, hogy meg nem mondja, ki volt az. A vödör füle nyikorgott, ahogy a Bekacs elment. Ugyan mit akarhat. Kérdezte tőle este a felesége, Gecse Paja Örzi, miközben begyújtott a masinába. Biztos a nővérét akarja kibeszélni. Vetette oda a Bekacs a dikóról. Oszt mit csináljon az az asszony. Válaszolt Örzi. Egy szál maga. Kiment a komrába a kenyérért. Nem tudod te azt, mit csinál. Válaszolt a Bekacs. Másnap Örzi disznótorba ment a Bába Tamásékhoz. Amíg a belet mosták a közkútnál, megkérdezte a többieket, Illés Zsuzsát, Dudás Marit és Bába felségét, Sudri Cilkiát. Hogy tudnak-e valamit a Mari emberéről. Ezek nem tudtak semmit. Szaros, vörös kezükről párologott a víz a nagy hidegben. A disznótoros ebédnél, mikor a laskát szaggatták a levesbe, megint előjött a dolog. De most a böllér, Bagi Pista hozta fel. Singlár Mari két hete nála járt. Kést köszörültetett. Azt mondta, nagyon fél. Mintha valaki be akarna jönni este a házba. Sudri Cilka elnevette magát. Na, most már benn van. Mondta. Dudás Mari lehajtottá fejét. Ő is özvegy volt. Másnap kiment a temetőbe. A férje sírjától nem messze ott térdelt Jakab Matyi. A feleségéről söpörte a havat. Jobban járjunk ki. Mondta köszönés után, mikor odament az özvegyhez. Valaki összeforgatta a Singler Mari urának a sírját. Dudás Mari teljesen kétségbeesett a hírre. Eddig csak koszorút loptak. A zörgő művirágokat rendezgette. Most már sírkőt is fognak. Kérdezte riadtan. Kutya világ. Jegyezte meg Jakab Matyi. Nem lennék fiatal. Na, minden jól. Átfagyott. Ezért hazafelé bement a kocsmába. Ott ült a sarokban a Fátyol. Add már kölcsön a puskádat. Mondta neki a Fátyol, amikor leült hozzá. Giringy jár a kertembe. Mind kiszívta a tyúkok vérit. Jakab Matyi csak a fejét rázta. Én már leadtam. A Gyurcsik Pistától kérjed. Az megtartotta. Este átment a Fátyol a Gyurcsik Pistáékhoz. Beszélgettek, aztán a Fátyol elkérte a puskát. Gyurcsik Pista odaadta. Aztán vigyázzon vele. Mondta a felesége, Böggő Zsuzsi. Nehogy a Mari emberét löje meg vele a nagy sötétben. A Fátyol csak nevetett és kiment az éjszakába. Gyurcsik Pista megrakta jól a tüzet és lefeküdt. Az asszony a belső szobában aludt, a hidegen. Éjfélkor lövésre ébredtek. Hallottad. Szólt ki Böggő Zsuzsi. Megvan a giringy. Mondta Gyurcsik Pista. Vagy a Mari szeretője. Tette hozzá. Azzal visszaaludt. Másnap egész nap várta, hogy Fátyol visszahozza a puskát. Délután elment a kocsmába. A Fátyol nem volt ott. Hazafelé menet megnézte a házat. Kis düledező viskó a kert végében. Göcsörtös almafák közt. Kopogásra csönd válaszolt. Alkonyatra ért haza Gyurcsik Pista. Alig vette le a kabátot, megpöngétték az ablakot. Jakab Matyi következő nap hiába várta Gyurcsik Pistát a kocsmában. Neki is kellett volna már a puska. Az ő tyúkjait is megfojtotta valami az előző éjjel. Hazafelé menet a

templomnál összetalálkozott Dudás Marival. Megnéztem a sírokat. Mondta az asszony. A magáé is rendben van. Jakab Matyi gondolkozott. Akkor én már nem megyek ki. Válaszolt végül. De holnap majd én nézem meg. Aztán beszólok magához. Dudás Mari délutánig várta, de nem jött. Este átvitte a disznótoros kóstoló tálját Sudri Cilkaékhoz. Beszélgettek. Mari sietett. Az állatoknak kellett enni adnia. Jöjjön már holnap is. Kérte őt Sudri Cilka. Itt lesz az unokám. Délelőtt beállított Sudri Cilkaékhoz Gecse Paja Örszi. Álmélkodott, hogy milyen nagy a kisfiú. Hiába várták a Marit. Megyek, mert az uram még nem evett. Mondta Örszi. Holnap gyere át hozzám. Mondta a kisfiúnak. Adok én neked valamit. Amikor hazaért, leszedette Bekacsal a padlásról a hintalovat. Öreg lesz már ehhez az, te. Morgott a Bekacs. Gecse Paja Örszi nem szólt semmit. Vizes ronggyal letörölgette a lovat. Másnap délben elküldte a Bekacst a boltba. Vaníliásukorért. A gyerekek akart sütni. De az nem jött. A boltban ott volt a Szőke Pesta. Adjisten egykomám. Kurjantott rá Szőke Pesta a Bekacsra. Diólikört vásárolt, meg bonbont. Hova lesz. Kérdezte Pestát Bekacs. Kint álltak már. Az eső elől behúzódtak az eresz alá. Kis üvegekből pálinkát ittak. Az asszony átmegegy a Marihoz. Kibékülnek. Hunyorított Pesta. Babos Terka aznap rosszul kelt. Az éjszaka kigyúlt a lába alatta a köröm. Átküldte a Tütüst Szőke Singlár Irénhez. Az asszony ijedten nézett rá. Az ura, Szőke Pesta nem jött haza éjjel. A Bekacshoz ment valami kábeltelevíziót nézni. Annak már van. Majd megjön az. Nyugtattgatta a Tütüs. Rossz pénz. De, van-e vietnami balzsama. Fordított a szón. Irén bólintott. Nagy doboz gyógyszert hozott elő a tiszta szobából. Hallom kibékültök Marival. Mondta a Tütüs. Irén nem szólt. A fejét ingatta. Keresett a dobozban. No, ez lesz az. Mondta végül. Odaadta a férfinak a kis tégelyt. Nem jó a haragot tartani. Szólt elmenőben a Tütüs. Holnap hozom vissza. Majd veszek magunknak a városba. Az uradat meg úgyis hazahozza a gyomra. Irén csak legyintett. Ráér. Másnap nem nyitott ajtót. Tütüs bezörgetett még egyszer. Nem várt sokáig. No, elég lesz holnap bemenni a városba. Mondta Babos Terkának. Nem voltak otthon. Az asszony nem engedett. Majd később megpróbálok. Csak vidd vissza. Tudod milyen fajta az Irén. Már estére úgyis bekentem. Másnap Tragacs Laci lassított a biciklivel a buszmegálló előtt. A nagy ködben csak így láthatta meg időben az öregeket. Mindig megállt, ha valamelyikük a városba ment. Elbeszélgettek, míg jött a busz. Nem volt ott ma senki sem.

vége

Hazafelé

- Ezekről a vécékről az embernek felfordul a gyomra! - mondta a nő, mikor visszatért a fülkébe. Leült, kinézett az ablakon: - Hol vagyunk? Ebben a sárga világításban semmit nem látok - zsörtölődött. Társnője megvonta a vállát: - A mi állomásunkon még világítás sincs. Onnan tudom, hogy hazaérek, hogy sötét van. - azért megmondta az állomás nevét. Beszéd közben egy pontra nézett, útitársnője feje fölött, egy fényképre, mely üveglap mögött volt a fülke falára erősítve.

- Te mindig ott alszol a kollégiumban? - kérdezte a vécéről jött, vörös hajú nő, mire a másik, akinek szökés volt inkább a haja, bólintott: - Persze, amikor csak lehet.

- Hát én nem bírnám ki. Inkább szép nyugodtan hazavonatozom a férjecskémhez. - percnyi szünet állt be a társalgásban, odakint valaki köveket csörgetve végigment a töltés oldalában.

- Mit mondtál, nektek mikor lesz vizsgátok? - kérdezte a vörös hajú hölgy, aki a vécéből jött, de a választ meg se várva folytatta: - A miénkre már kitették a jelentkezési lapokat, de én már jóval előbb feliratkoztam, bementem a professzor úrhoz, és megkértem. Tudod ki fog ott tolongani! Ráadásul június elején megyünk le nyaralni a Balatonhoz.

A másik fejtől oldalt billentve nézte a képet: - Saját nyaraló vagy bérlitek?

- Saját. - a vonat kellemes rándulással elindult: - Na végre! - ismét sötét lett az ablakon túl. - Még azelőtt vettük, hogy a gyerekek jöttek volna.

- Hány gyerek van, mit mondtál?

- Három. A legkisebb a mi iskolánkba jár még, de nem az én osztályomba, a másik kettő meg már kirepült. Tudod hogy van: szűk lesz nekik a szülői ház. Az egyik egy szállodában dolgozik, bent a városban, egy hét alatt többet keres, mint én egy hónapban. A másik meg ilyen ügynök lett, cigarettát szállít. Mondom neki mindig: rászokom a dohányzásra, mert most ingyen tudna hozni. Erre lett jó a diploma. Tudod, mind a ketten lediplomáztak, de nagyon ellenkeztek eleinte. - Egy vashídon robogtak át, a zaj elnyomta szavait: - Hogy ő pecsenyesütő akar lenni, mondtam neki, előbb diplomázz le gyerekem, aztán ha még mindig úgy gondolod, lehetsz, ami akarsz. - A fülkében nagyon gyengén égett a lámpa, a vörös hajú nő felállt, és közben belerúgott a másik szatyrába: - Elnézést. - mondta.

- Semmi baj. - riadt fel álmodozásából az. Nagyon soványnak és sápadtnak tűnt a fényben, beesett arca akár egy nagybeteg emberé. A sötétben már nem láthatta a fotót, így most kifelé nézett: - Hogy gyűlölöm a sötétséget. A faluban már egyetlen lámpa sem ég.

A másik háttal állva, a kapcsolót igazgatva válaszolt: - Én is mindig gondolok rá, hogy bevásárlók, ha feljövök a továbbképzésre. A fővárosban, bárki, bármit mond, mégiscsak olcsóbb minden. De egy barátném figyelmeztetett, hogy az ilyen embereket rögtön kiszúrnak a vonaton, és megtámadják. Legjobb, ha csak egy retikül van nálad, akkor nem eshet semmi bajod, ezt mondta. - Hiába csavargatta a kapcsolókat, a fény semmit nem változott. Visszaült helyére, nagyot szusszanva, és a mellette heverő újságját eltette a táskájába.

- Én nem félek a vonatokon. A férjem vasutas volt, ezért ingyen utazhatok - mondta a másik sóhajtva - Nagy kár érte, mindenhez értett.

- Igen, a férfiak nagyon jók a ház körül. Mondom mindig az uramnak, hogy nélküle egy villanykörtét sem lennék képes becsavarni, elképzelheted. Tudja isten, nekünk valahogy nem áll rá a kezünk.

- Néha látom őt. Máskor meg csak hallom, az a rosszabb.

Csönd állt be köztük, csak a kerekek csattogtak ugyanolyan ritmusban. Kanyarhoz értek, elől, a távolban a mozdony hosszan, vontatottan füttyült.

- Nemsokára leszállok. - mondta a szőke nő és összefogta szatyrait, nyögve maga mellé emelte őket - Mind hús - mondta magyarázólag - Nagyon sokat kérnek. A faluban már megettek mindent. A nagypiacról hozok nekik, ott olcsóbb.

- Kutyák? - kérdezte a vörös hajú nő, haját igazgatva, az eredményt az ablakon halványan tükröződő képmásában ellenőrizve.

- Nem, a férjem és a gyerekek.

- Ó igen, a nagy család, tudom hogy van ez. Most is, hogy jönnek az ünnepek, már kész stressz az életem, hogy mit fogok csinálni. Ezeknek minden nap más és más étel kell, de úgy képzeld el, hogy még azt is elvárják, hogy ne hétköznapi ételek legyenek, hanem különlegességek. - Felállt, kissé lehúzta az ablakot, orrát beledugta a szélbe: - Mondom nekik, ha nagyon felidegesítenek, itt hagyom őket, vagy leülök tévézni, egyenek, amit találnak. Az ember egy rabszolga, délelőtt arra a harminc ördögfiókára vigyázni, délután meg ezekre, mert ilyenkor hazajön mind, csöstül, ellepik a házat, mint a siserehad. - A szőke hajú nő fázósan összébb húzta magán kabátját, megborzongott. A másik visszaült, az ablakot úgy hagyta: - Milyen jó tavaszillat jön be! - mondta. - A tavasz azért nagyon szép. Ismét folytatódik az élet. Nyílnak a virágok, meleg van

- Egyre hosszabbak a nappalok - tette hozzá a szőke hajú nő, és az ablakkeret piszkát kapirgálta: - Holnap hat harmincegykor kel a nap.

- Valóban? - kérdezte a másik csodálkozva, tekintetét most először akadt meg hosszabb ideig útitársnőjén, majd elkapta szemét: - És mond csak, ti sokan vagytok a tantestületben? - kérdezte.

- Nem, nem nagyon. - emelte rá tekintetét a sovány asszony. - Már azt sem tudom, hányan, mindig változik, most hogy visszamegyek, ki tudja...

- Tényleg? Ennyire változó? - csodálkozott a vörös hajú nő. - Mi vagyunk vagy hatvanan. Képzeld azt el. A legtöbbjét nem is ismerem. De szerintem sokan nem is valók a pályára, már csak így ránézésre se. No nem mintha a gyerekállomány jobb lenne...Nálatok is sok problémás gyerek van?

A társa öntudatlanul is felállt, és felnyomta az ablakot: - Gyűlölöm ezt az esteszagot. - azzal leült. A vonat zaja tompult. - Hát, nem igazán. Főleg este azok, ha sötét van. Akkor nagyon...csintalanok - mondta, szeme összeszűkült, magához szorította terhét.

- Én nem tudom miért, de egyre gyengébb osztályok jönnek. Régebben én az osztályommal el mertem menni bárhová, busszal, vonattal, de tényleg bárhová, egész napokra. Most meg, buszra szállni, az is meggondolandó, elmenni a múzeumba, az egy nagy kaland. - A vonat sípolt, kis dombok bukkantak fel az ablak földre vetülő fényében - Ez az én állomásom lesz. - mondta a szőke nő.

- Nem is tudtam, hogy itt van állomás - válaszolta a másik, és ismét kinyitotta táskáját.

- Kérdezhetek valamit? - a szőke nő hunyorogva közelebb hajolt, egész csendesen beszélt most.

- Persze, tessék csak...- felelte a vörös hajú nő óvatosan.

- Tudom, hogy furcsa ez és szokatlan. De hidd el, megvan rá az okom, hogy megkérdezzem - mondta a szőke nő vékony szája egyre közelebről és egyre halkabban. Kicsit várt.

- Igen? - lehelte táskáját becsukva, megdermedve a másik.

- Nem mehetnék el ma est hozzátok? Tudom, hogy csak egy órája ismerjük egymást, de kollégák vagyunk, és én tisztességes ember vagyok, és nem lesz baj, és úgy érzem, te segítőkész ember vagy - hadarta egyszerre. - Holnap jönnék csak haza, világosban, mikor már mind elmentek, mikor már nincs sötét, nem akarok újra találkozni velük, a sötétben, nem lehetne? - a vörös hajú nő arcára ráfagyott a csodálkozó, elképedt, szabadkozó mosoly.

- Nem értelek - mondta aztán csendesen -, de ma nekünk egyébként sem jó. A férjem barátai jönnek át, és még elő kell rá készülnöm, tudod hogy megy ez...

A szőke nő visszahúzódott a helyére, a sötétbe: - Értem. - mondta - Tudom. A vonat fékezni kezdett, hosszant fűtyült. A szőke nő megszorította csomagjait, másik csontos kezével kabátja gallérját fogta össze, védve a nyakát: - Hát, szerbusz és további jó utat. - mondta felállva. A vörös hajú nő is felállt: - Szia, és légy jó. Remélem, legközelebb is együtt jövünk vissza. És ha bármikor szükséged van valamire, bármire, nyugodtan hívj fel az iskolában - mondta, és a fülke ajtaját félrehúzta társa előtt.

- Hát persze - válaszolt az, és kilépett. A vörös hajú nő nézte, amíg eltűnik a folyosó félhomályában. Aztán sóhajtva visszaült helyére: - Hát ilyen... - motyogta felháborodottan. A vonat megállt. Az állomás sötét tömbje ott nyújtózott az ablak előtt. Valaki ellépdelt a fülke előtt, és távolodott az alig kivehető dombok közé. Kisvártatva a vonat elindult, mire a vörös hajú nő láthatólag megkönnyebbült, ugyanakkor a jobb oldalán, az ajtó mellett ülő férfi felriadt. A vörös hajú nő épp elővette újságját, mikor a férfi megszólította: - Hol a feleségem? - hangja éles volt és fáradt, mintha nem aludt volna egész úton. A vörös hajú nő oldalról, óvatosan rápillantott, és azonnal látta, hogy a férfi nagyon-nagyon beteg: - Leszállt. - válaszolta bizonytalanul. A férfi megrázkódott: - A hússal? - kérdezte, majd ásított, szélesre tárva száját, megmutatva benne a fogait.

vége

A boszorkány

Ahogy megálltak, és kiszálltak a forró vasból, a bizottsági elnök körbefordult, eldobta cigijét, majd intett Jánosnak, a sofőrnek: - Hozd már ide fiam az ásványvizet! - A nagylőrinci benzinkútnál vetetett vele kettőt, hideget, szénsavmenteset, mert az nem csinál szelet, egyet hátrarakatott a csomagtartóba, noha a légkondi biztosan hidegebben tartotta volna; a másikat bekortyolta az út folyamán. Jánost vagy a titkárnőt nem kínálta meg.

A nő is megérte a pénzét. Olyan sovány volt, mint egy agár, az állandó szenvedés miatt, ami az arcára kiült, a korát sem lehetett megállapítani. A melle helyén János a semmit sejtette, és a feneké is olyan csontos és hegyes volt, hogy a sofőr az ülés huzatját féltette tőle.

Ezek ketten álltak a délutáni melegben, a falu közepén, izzadtak, és láthatóan gyűlöltek az egészet. Az elnök már tizenegy körül haza akart menni, de a kis nő Mihályhalomnál közbekotyogott, hogy itt van még ez a falu, és a támogatási kérelmük már két hónapja elfekvőben. Ezért jöttek.

Egyedül János élvezte a falu minden porcikáját, a töredezett műutat, melyre eső után vastagon felhordják a sarat, a nagy akácfákat kétoldalt, a trágyaszagot, a pipacsokat az árokban, a kakas távoli, elnyújtott hangját, és körös-körül, a dombokról idetűző méregzöld növényeszt, mindent, ami a gyerekkorára emlékeztette.

- Hol a ménkűbe vannak ezek? - kérdezte az elnök, ahogy megkapta vizét. Kitekerte a kupakot, ivott, böffentette egyet, míg a kis nő sóváran nézte, jegyzetömbjét a semmihez szorítva. János a nagy, fehér épületre mutatott, ami előtt leparkolt: - Menjünk be. Ez a tanács.

Az elnök ránézett, de ő már előbb tudta, hogy elrontotta, a másik nagy komcsigyűlölő volt.

- Biztos a mezőn vannak. Aratási idő van - tette hozzá engesztelőleg János, mintegy a falu miatt is szégyenkezve.

- Ideszólt nekik? - mordult rá az elnök a kis nőre, közben a kezére vizet öntött, s megpaskolta felnyírt tarkóját.

Mielőtt a másik válaszolhatott volna, János közbevágott: - Jön valaki.

Az út végéről egy öregember közeledett, botra támaszkodva, lassan és komótosan. A nagy meleg ellenére is fekete kopott öltönykabát és csizma volt rajta, bajsza mérgesen lógott kétoldalt, s ahogy közelebb ért, belenézhetek kék-vizes tekintetébe is, mely olyan szigorú és irgalmatlan volt, hogy János azt hitte, attól hűlt le hirtelen a levegő, nem a nap elé úszó felhő árnyékától.

- Hát, adjonisten - nyújtotta kezét sorban mindannyiuknak az öreg - A falu polgármestere vagyok, Kocsis. Már ebédelni indultam, mikor meghallottam az autójukat. Mi járatban?

Szorításán nem érződött a kor, csak a munka. János hátrébb lépett tőle, és mintha az elnök is bizonytalanul kezdte volna: - Az attól függ. Szakáll vagyok, a költségvetési bizottságtól. Jöttünk, felmérni a benyújtott kérelem jogosságát.

A kis nő is megmoccan, mondani akart valamit, de ahogy az öreg tekintete rásiklott, fennakadt torkában aszó.

- Hát azt lehet. Ha nem kapunk pénzt, mind mehetünk koldulni. - elfordult tőlük, csak a válla fölött szólt vissza: - No, jöjjenek. Az asszony épp kész lehet az ebéddel. Közben megbeszélhetünk mindent.

A titkárnő a torkát köszörülte idegesen, helyette az elnök kérdezte: - Messze van?

Az öreg már egészen eltávolodott, de a hangját még mindig olyan tisztán és erősen hallották, mintha a fülükbe beszélt volna: - Csak pár lépés. Közben láthatják, mennyire kell az a pénz.

Elindultak hát, az autót otthagya, elől az öregember, mögötte az elnök a kis nővel, hátul János.

- Csatorna nincs, de az nagy álom. A gáz is. Persze tudom én, egyszerre nem lehet mindent - az öreg a botjával mutogatta a gázos árkot.

- Valami közmunkással kitisztíthatná - jegyezte meg az elnök enyhe nehezteléssel a hangjában.

Az öregember menet közben visszanézett rá, a feje szinte teljesen hátrafordult nyakán, nem szólt semmit, de az elnök behúzta a vállát, és meggyorsította lépteit.

- Ősszel leégetjük a gázt mindenhol. Addig legalább nem látni be az udvarokba - folytatta a polgármester, és mind akaratlanul is benéztek a gáz fölött az udvarokba. Kidőlt-bedőlt kerítések, rég metszett gyümölcsfák, málló vakolat sorjázott el mellettük, mélyebben megfeketedett, kihült tyúkólakat és poros fásszíneket pillantottak meg. Némelyik ház ablaka be volt törve, a lyukat papírral ragasztották le, János savanyú szegényszagot érzett a réseken át kipárologni.

- De most a legfontosabb az állatok ügye lenne - mondta az öreg - Gazdálkodni akarunk. Tyúk, tojás, disznó, nagyban. A városi piacra szállítanánk, egyből mi adnánk el, nem a felvásárlónak, hanem a piacon. Erre kellene a pénz. - Az út szélén egy dögölt fekete macska hevert, az öreg megtorpant, botjával az árokba tuszkolta: - A kutya mindenedet! - köpött utána. A kis nő felnyögött, és papírzsebkendőt vett elő táskájából.

- A hely megvan, a régi tévészépcsület. Megmutathatom. Otthon vannak nálam a számítások. Ha minden jól megy, nyolc-tíz év alatt vissza tudjuk fizetni a pénzt.- Az öreg megállt egy viszonylag jobb állapotú kapu előtt, kinyitotta, mögötte egy ámbitos, fehér falú ház bújt meg, az udvaron meggyfa, hátul népes baromfiudvar.

- Bátyám - fogta meg az elnök az öreg vállát: -, ez egy vissza nem térítendő hitel. - mondta neki jóindulatúan.

Az öreg megrántotta magát: - Az is jó - az elnök mosolyogva kacsintott a kis nőre, aztán belépett előtte udvarra.

A házigazda javaslatára a fa alatti hosszú, keskeny lócára ültek. Nagy, durván összeállított asztal feküdt eléjük. Az elnök beküldte Jánost, segítsen kihozni az az ekcájgot. - Nem kell! - szabadkozott az öreg, de a sofőr csak követte.

A konyhában három fazék is tűzön állt, de gazdasszonynak nyoma se volt.

- Hol van a felesége? - kérdezte János tétován, miközben az öreg egy terítőt rakott elé. - Biztos a tisztaszobában molyol. - motyogta az a bajsza alá, aztán a többit elnyomta, ahogy az evőeszközökkel csörömpölt. Csak odakint folytatta, mikor már bort és pálinkát öntözgetett a kis, vastag falú poharakba: - Évről évre kevesebben vagyunk. - panaszkodott. - Mind elmennek. Ki így, ki úgy. - A hangja közömbös volt, koccintott az elnökkel, lehajtotta az italt: - Ezért is lenne jó ez a kis pénz. Hogy itt tartsa őket.

Az elnök biccentette, és sietve ivott.

Az öreg visszaügyetlenkedett a házba, majd kisvártatva nagy edényzörgéssel egy fekete ruhás öregasszony tűnt fel az ajtóban.

- Jó napot, jó napot! - krákokta az anyóka, és az asztala tette a fazekat. - A férjem mondta, milyen fontos vendégeink vannak. - már merte is a levest a tányérokba. - Hát ebbe beleadtam minden tudásomat. - Ahogy végzett, felkapott egy kis poharat, és feléjük emelte: - Egészségükre és jó étvágyat! - a kis nő és az elnök koccintottak vele is, majd az öregasszony visszahátrált a házba, közben folyamatosan evése buzdítva őket.

Azok hárman némán ültek pár másodpercig, a feltámadó szél pár levelet az asztalra ejtett a fejük fölé, mire a vörös fejű elnök felriadva mélnázásából megtörte a csendet: - Na, együnk.

Aranysárga tyúklevés volt az első fogás, csíkkal, főtt hússal. János úgy érezte, évek óta nem evett ilyen jót. A lé és a hús borzongatóan jóleső, nyugtató egységgé álltak össze

előbb a szájában, hogy aztán gyomrába érve, mint narancsszínű nap ontsák a meleget. Fél szemmel leste, hogy a kis nő mohón kanalazza, olyannyira elmerült az ételben, hogy csak a kapu nyílására pillantott föl. Egy húsz év körüli fiatalember lépett be, majd zavartan meg is torpant: - Jó napot. Jó étvágyat. Zavarok?

Az elnök nagyvonalúan intett, szája szélén zsírpatatok csorogtak a föld felé.

- Csak az Imre bácsihoz - magyarázta a fiú: -, az egyik cséplő megint leállt, telefonálnia kellene - tette hozzá befelé ment.

- Hogy küszködnek ezek a szerencsétlenek - sóhajtott fel az elnök, és a szájába emelt egy nagydarab főtt húst. Beszélgetés hallatszott ki a házból, majd a fiú kiszaladt, köszönt, és eltűnt a záródó kapu mögött.

Ezúttal az öreg hozta a második fogás tálját. Lerakta közepre, mire az elnök megütögette a karját: - Bátyám, üljön le közénk, egyen már maga is.

Az öreg csak a fejét rázta: - Én majd később, az asszonnyal. Nemrég volt a früstök. Jövök mindjárt, csak telefonálok a postáról. Csak fogyasszanak. - De az elnök még nem engedte. - Akkor igyunk erre a csodálatos levesre - mondta, és bort adott a házigazda kezébe. Az felhajtotta, aztán leemelte a fedőt: - Csirke nokedlivel. - mutat be az ételt, majd otthagya őket, kissé dülöngélve, szuszogva elvonult.

- Látjátok, ez az igazi vendégszeretet - jegyzete meg az elnök, aki ha lehet, még jobban izzadt, a foltok és erek vízrajzi térképet mintáztak ingjén. - Én azt mondom, az ilyen emberek megérdemlik a pénzt. Hogy egy ilyen közösség működjön és haladhasson előre. Mert ide...- elfelejtette amit akart mondani, de aztán felkapta a kanalat, és a kis nő tányérját. Az feljajdult, ahogy az elnök egy hatalmas adagot szedett neki, de szólni nem mert. János is kapott, a részegedő ember nagylelkűségében az ő tálját is megpúpozta. A tészta rugalmas darabkái egyenletesen keveredtek az omlós hússal, és a szájban már rágni se kellett, mert a kettejüket egységbe olvasztó lágyan csípős szaft szinte magától oldta szét a szilárd részeket, hogy csak a nyelésre legyen gond. A sofőr úgy érezte, hogy az étel nem halmozódik, hanem csökken a beleiben, mintha felhők paplanját enné, mintha a test ezen magasabbrendű táplálékot szinte azonnal felszívna, és beépítené az izmokba és szövetekbe.

Megszűnt számukra az idő, ettek és szedtek, míg végül azon vették észre magukat, hogy görnyedten szuszognak az üres tányérok felett, és az anyóka áll előttük egy tepsivel, melyben túróslépeny fehérlett. A tetejét fahéjvonalkák négyzetezték. A kis nő felsóhajtott, az elnök pedig töltött mind neki, mind magának még egy pohár bort.

- Kóstolják meg ezt is, most sült, olyan, mint az élet - ajánlotta az öregasszony, helyet csinálva a tepsinek. - A férjem mindjárt jön. Jó volt a csirke?

- Nagyon is. Nem is tudom, mikor ettem utoljára ilyen finomat - közölte vele az elnök elfúló hangon. Alig ért a tepsi az asztalra, keze már emelkedett, és vett is ki egy szeletet. Vendéglátójuk mosolyogva elvonult, de a lépcsőn lába összeakadt, és a fedő csörömpölve a földre csúszott: - A kutya mindenedet! - motyogta, mire János felkapta a fejét.

- Tegyen a táskájába! - utasította fojtott hangon az elnök a kis nőt, aki láthatólag nem bírt már enni. Amíg ők csomagoltak, János felállt, és az öregasszony után indult a házba. A konyha már csendes és üres volt, egy ajtó nyílt belőle befelé, János belökte, a tisztaszobába jutott, kis asztalka a nyitott ablak előtt, a sarokban nagy, rakott ágy, és a párnák közt ott lihegett az öregasszony.

- Jól van, néném? - kérdezte János, fölöslegesen, mert látszott, a másik nagyon nincs jól.

- Minek jött ide be? - kérdezte a fekvő elhaló hangon süppedékéből, és kezével legyintett, mint aki legyet akar elhessegetni. János ekkor látta meg a ruhákat, gondosan lerakva székekre, karfákra, ott volt a fekete öltönykabát, a csizma, a fehér ing, a fiatal gyerek farmerja, fehér atlétája és még vagy két garnitúra, kikészítve, üresen, körben. Az öregasszony

felemelkedett fektéből könyökére, és nézte Jánost, aki hátralepett, mert ráébredt, hogy a másik tudja, hogy ő tudja.

- Falusi vagy, igaz, fiam? - kérdezte az öregasszony erőre kapott hangon.

- Igen - motyogta János - Bár sosem láttam még... ilyet.

Az öregasszony próbált még jobban felemelkedni, de nem bírt, kezét nyújtotta, mint csontos ágat, és János akaratlanul is odalépett, megfogta, felhúzta a törékeny testet.

- Már nincs túl sok erőm. Régebben gyorsabban ment. Ha jött a postás, három, négy alak, nem jelentett semmit. De most...- Amíg beszélt, levette kendőjét, és kezdte kigombolni kapcsos, fekete mellényét. János akaratlanul is elfordult. A nyitott ablak az utcára nézett, egy létra volt nekitámasztva, mintha valaki az előbb itt ment vagy jött volna be vagy ki.

- Nincs már itt senki, ugye? Kihalt az egész falu - kérdezte a faltól, és a vénasszony sem válaszolt, szoknya suhogott.

- Mit csináljak, nekem is élnem kell. Bárcsak meghaltam volna a többivel - szakadt ki aztán belőle, de a hangja már nem volt gyöngye, és nem volt öregasszonyos, és János hirtelen émelyegni kezdett, megindult kifelé, végig attól félve, hogy az a szikkadt kéz a vállába mar.

- Ne árulj el - hallotta maga mögül az öregembert - Szükségem van arra a kis pénzre.

János kilépett a fénybe, és sóhajtvá visszament a fa alá, ahol az elnök a kis nőre dőlve hortyogott. Az zavaros szemmel nézett a sofőrre, majd gyengéden az asztalra döntötte magáról a nehéz férfitestet.

- Azt hiszem, mehetünk - mondta János, a részeg ember mögé lépett, hogy mint már annyiszor, a kocsiba cibálja.

A kis nő felállt, a tepsiből kiragadott egy szeletet, és a ház felé pillantott. János követte tekintetét, míg megemelte az elnököt: - Azt mondta, lepihen egy kicsit - nyögte - Az öreg meg biztos kiment az aratókhoz. - Az elnök válla alá bújtt, úgy vonszolta, a kapunál a rogyadozó lábak már erőre kaptak. Mögöttük a titkár nő kótyagos hangon mondta mag elé: - Kár, mert biztosan örültek volna. Az elnök igent mondott a pénzükre, mielőtt elaludt.

vége

Városiak

Alig állt meg a terepjáró, alig állt le a motor, az ügynök már ki is pattant belőle. No, mondta, ez lenne az. Az udvar, mondta, és a kerítés, mondta, hát azok nem valami faszántosak, de hamar rendbe lehet vágni. Ismerek egy-két jó kőművest, meg a faluban is akad elég naplopó, aki szívesen összetakarít. Kiszállt a lány, mellőle a fiú, és zavartan topogtak a hűlő kocsi mellett. Azt se tudták, hova nézzenek, annyi volt az érdekes látnivaló. Városi ruha volt rajtuk, városi arcuk volt, városi arckifejezéssel. A lány illatos várost izzadt a nyárban. Hát, elég lerobbant. Mondta, és elindult a tornác felé. Az ügynök megnézte a seggét, majd karon fogta a fiatalembert. Nézzék, lehet, hogy kívülről kicsit le van zuhanva, de ezek az öreg parasztházak bírják ám a gyűrődést. És érzik ezt a levegőt? Kibaszott jó, nem? Megálltak, szívták a levegő. Igen, mondta a lány, de az ablak ki van törve. És az ajtó is. Hát igen, mondta az ügynök, volt egy kis baleset. Beléptek az első szobába. Homály, pókháló, agyagszag. Mik ezek a nyomok? Kérdezte a fiatalembert. Vágásnyomok voltak a meszelt falon. Azt hiszem, elkezdték felújítani. Mondta az ügynök. De nem fejezték be. Van még két szoba. Benyitott a tiszta szobába, ami valamivel világosobbnak tűnt, ennek ablaka az utcafontra nyílt. Az utcán nem ment senki. Nem jár itt senki az utcán? Kérdezte a lány. Biztos a mezőn van mindenki. Mondta az ügynök. Kaszálnak meg ilyenek. Elment a lány mellett, és közben megnézte a mellét is. A másik szoba még jobb. Mondta és benyitott. Még benne van a szövőszék is. Tényleg benne volt. Egy hatalmas szövőszék. Nagyon jó, és milyen régi! Mondta a lány. Mit kezdünk egy szövőszékkal? Kérdezte a fiatalembert. Nem tudom, vallotta be az ügynök, de benne van az árban. Akár fel is apríthatják. Tűzifának. Apropos ár, kezdte a fiatalembert. A lány közben kiment. Nem lehetne valamit engedni? Hisz elég messze van a várostól. Ó, a város! Mondta az ügynök elábrándozva. Valaha én is ott laktam. De aztán kiköltöztem. Persze nem ide. Hanem egy másik faluba. Szóval, az ár, az ár, az ár, az ár. Megfogta állát, a plafonra tekintett. Nem tudom. Jelentette ki. Tudja elég makacs emberek élnek itt. Nem szívesen alkudoznak. De akkor is. Mondta volna a fiatalembert. Visszajött a lány. A kút mellett mi az a lejárát? Kérdezte. Az ügynök kisietett, odament a csapóajtóhoz, amit a lány mutatott. Ez? Kérdezte. Hát ez a pince. Mondta. De nem érdemes lemenni. Miért? Kérdezte a lány, és eszébe jutott egy regény. Mert veszélyes. Mondta az ügynök. A lelkekre kötötték, hogy le nem menjen senki. Azt hiszem veszélyes. Nem szabad használni. Csönd volt. Álltak a kút mellett, a fiatalembert belenézett, de nem látta csillogni a vizet. Kiszáradt? Kérdezte. Az ügynök megrázta a fejét. Nem tudom. Mondta. Dobjunk bele egy követ. A lány lehajolt és felemelt egy kis követ. Nem hallottak csobbanást. Nekem tetszik. Mondta a lány. De még víz sincs. Vetette ellen a fiatalembert. Azt hiszem, ezt meg tudjuk oldani. Felelte az ügynök. A szomszéd bizonyára megengedni, hogy eleinte az ő kútjáról hordják a vizet. Aztán meg majd kihívják a vízműveket, és azok egy perc alatt bekötik. Ez valóban így megy? Kérdezte a fiatalembert gyanakodva. A lány a szomszéd házat kémlelte. Ugyanolyan volt mint ez. Sötét, elhagyatott és össze-vissza vert. Biztos, hogy él itt valaki? Kérdezte. Az ügynök elindult a ház felé. Nem, mivel elmentek Amerikába. De azt tudom, hogy az előző tulajnak megengedték a víz-dolgot, tehát maguknak is szabad majd. A két telek közt nem volt kerítés. Egyszerűen átgyalogoltak a szomszéd udvarára. Az ajtón karmolásnyomok látszottak. Ki volt fordulva a tokjából. Itt is felújítottak? Kérdezte kissé gúnyosan a lány. Tudja hogy van ez, kacsintott az ügynök, a környékbeli fiatalok ide járnak néha szórakozni. Elkomorodott. De már jelentettük a rendőrségen, és többet nem jönnek. A fiatalembert a szomszéd kútjához ment, és belenézett. Itt se látok vizet. Mondta. Az ügynök mellé lépett. Pedig kell lennie. Tegnap még volt. Mondta. A fiatalembert válla fölött bekukucsált. Majd lehajolt, megfogta lábát, és felemelve átlökte a kút kávján. A lány úgy sikoltott, mint egy gyenge amerikai színésznő. Berohant a

házba. Az ügynök utánament. A lány az egyik sarokba bújt és zokogott. Fehér nadrágján vizeletfolt terjedt. Az ügynök elővette zsebéből a bokszer, és leütötte. Aztán a testet kihúzta az udvarra. Átemelte a kút szélén. Nyögött közben. A fiatalember után lökte. Mikor végzett, eltette a bokszer. Visszasétált a másik ház pincéjéhez. Kinyitotta a csapóajtót. Azt hiszem, ez megvan. Szólt le a sötétbe. Élnek még? Kérdezte egy hang letről. Igen. Mondta az ügynök. Megint tettem szalmát az aljára. A hang halkabban válaszolt. Akkor jó. A többi, ahogy szoktuk. A pénz a kő alatt van. Az ügynök guggolt még egy kicsit elgondolkodva. Egyre nehezebb lesz. És egyre feltűnőbb. Mondta aztán. Valami mást kellene kitalálni. A hang hallgatott, majd sóhajtás hallatszott fel. Mit ajánl? Kérdezte. Az hiszem egy nagyobb projektbe kezdhethetünk. Mondjuk egy ipari telepet vagy gyárat létesítenénk. Arra jönnének csóstül a befektetők. Csak azt kellene valahogy elintézni, hogy estére maradjanak. Az ügynök izzadt, homlokát törölte. Majd gondolkodom, mondta a hang lassan. Most menjen. Fél óra múlva leszáll a nap. Az ügynök bólintott, majd lezárta a csapóajtót. Valaki kiáltozott a szomszéd kútjából. A tornác mellett egy nagy sárkaparó kő volt. Az alatt volt a pénz. Nem számolta meg. Ezek nem akarják becsapni. Legalábbis remélte.

vége

Fiúk

Majdnem alkonyodott, mikor megtalálták. Ez jó lesz, azt hiszem. Mondta a nő. A férfi bólított, és emelte a fejszét. Gyantás lett végül a keze. A nő ment elől, ő követte, mögötte a fa. A hó csikorgott lábuk alatt. Kutya ugatott lent, a telefüstölt völgyben. Keserű, szúrós szagú lett minden. Alig szóltak, míg hazaértek. A ház sötét volt, a jégcsapok tüskéként meredeztek a bejárati ajtó felett, az eresz alatt. Bent a házban csönd és szarszag fogadta őket. A szoba közepén rácsos csapóajtó sötétlett. A férfi megállt előtte, mutatta a fát. Meghoztuk. Mondta. A rácsok közt valami mozdult. Szórhatnál le szalmát. Mondta a nő, és a konyhába ment. Kivette a húst a kamra nyitott ablakából. Forgatta, majd bárdot húzott elő. Legalább ma megsüthetnéd. Szólt a férfi az ajtóból. Ott állt, és nézte őt. A frászt hozod rám. Mordult a nő. Letette a bárdot, és leült az asztalhoz. Meggyújtott egy mécesest, töltött két pohárba, majd az egyiket a férfinak nyújtotta. Boldog ünnepeket. Mondta. Ittak. A nő köhögött. A boltban kifizettem a tartozást. Mondta nagy sokára. Megint kérdezték, kit várunk. A férfi bólított. És mit mondtál. Kérdezte. A szokásost. Mondta a nő. A rokonok jönnek, de nem maradnak csak egy estére. Ismét töltött, de nem itta meg. Jövöre megint veszünk tyúkot. Vagy nyulat. Azok szaporodnak. Lassan felállt, kísértált a másik szobába. Sötét volt kint, nem szűrődött be semmi fény. Pontosan a csapóajtó előtt állt meg. Ahhoz ketrec is kell. Szólt ki a férfi a konyhából. Hát majd összeütsz egyet. Válaszolt a nő. Van fa elég a kert végében. A pohár tartalmát beöntötte a rácsok közé. Boldog ünnepet kedveskéim. Mondta. Ismét mozgás támadt odalenn. Tudod, mindig arra gondolok, hogy ez nem véletlen. Szólt ki a konyhába a nő. Micsoda. Kérdezte a férfi a méceses lángjába nézve. Hogy ez velünk esett meg. A nő a rácsra rakta a tenyerét. Az utcán elment egy autó. A fénye végigsöpört az arcán. Ha mással történik ilyen, az biztos mást tesz. Megöli őket, vagy elengedi. Ujjait végighúzta a rácsokon. De mi tudtuk, hogy mit kell tenni. Nézd meg, milyen jól csináltuk. Kimondta az utolsó szót. Kopogtak. Ki lehet az. Állt fel a nő. Az ablakhoz óvakodott, félrehúzta a függönyt. Mögötte kilépett a férfi a konyhából. Kezében a méceses. Alacsony alak állt az ajtó előtt. Szakállán dér. A szomszéd. Mondta a nő. Mit akarhat. Megfordult, meglátta a férfit. Oltsd el. Szólt, majd legyintett. Most már mindegy. Az ajtóhoz lépett. Biztos meglátta. Kezével intett a férfinak. Aztán kinyitotta a zárat. Teste takarta a lakás belsejét. Jó estét. Mondta a szomszéd. Vidám szemű ember volt. Mindig előre, hangosan köszönt, mint most is. Egy fenyőfa volt mögötte, elfektetve a járdán. Két fa jutott. Mutatott hátra. Gondoltam, az egyiket áthozom. Ha még nem szereztek. Beleszagolt a levegőbe. Odabent a nő férje egy nagy falapot fektetett a rácsra. Aztán a sarokból a lapra tette az asztalt. Van már fánk. Válaszolt a nő. Pont ma hoztuk. A szomszéd megvonta vállát. Befelé nézegetett a házba. Akkor jó. Megyek tovább. Odabent a férfi meggyújtott még két mécesest. Jó napot. Szólt ki. Nem jön beljebb. Mondta. Igyon egy pohárával. Mondta a nő is. A szomszéd arca felderült. Ilyen hidegben jól esik. Mondta, és bement a nő után. Az visszafordult és gondosan becsukta az ajtót. De sötét van maguknál. Mondta a szomszéd. Kikapcsolták az áramot. Válaszolta a férfi. Kezet fogtak, és leültek. A szakállas kézbe vette az elé tolt poharat. Egészségünkre. Mondta. És boldog ünnepeket. Tette hozzá. Ittak. Ha gondolják, hó végéig tudok kölcsönözni. Mondta aztán a szomszéd krákogva. Már megszoktuk. Szabadkozott a nő. De köszönjük. Talán jobb is így. Tette hozzá a férje. Az ember legalább nem bámulja naphosszat a tévét. A szakállas bólított. A gyerekeimet nem lehet kirobbantani a szobából. Mondta. Bezzeg amikor mi gyerekek voltunk. Ha már leesett a hó, egész sötétedésig kint maradtunk. Sóhajtozott. A férfi újratöltötte a poharát. Tényleg is. Mikor jönnek meg a maguk gyerekei. A másik kettő összenézett. A nő szólalt meg Most nem jönnek haza. Majd később. Zavart csend állt be. Kakas kukorékolt valahol. A szomszéd felkapta a fejét. Hallották ezt. Kérdezte. Igen. Kakasok. Válaszolta férfi. Nem, nem. Inkább emberi szó. Mondta a szomszéd fülelve. Mintha

valaki segítségért kiáltana. Hallgattak mind, de csönd volt. Szóval. Kezdte újra a férfi. Úgy gondolták a fiaink, hogy elég lesz újévkor megnézni az öregeket. A vonatjegy is drága. Mi meg most mit mondhatnánk erre. Megvonta vállát. Felhajtotta az italt. Kér még. Kérdezte a szomszédjától. Meg se várva a választ újratöltötte a poharakat. Összerezzen, amikor a szakállas ismét megszólalt. A pálinka az asztalra csöppent. Megint hallom. Mondta a szakállas. Azt kiáltják, itt vagyunk. A nő felállt. Az ablakhoz lépett. Kinézett. A szomszéd az. Kinn áll a ház előtt. Mondta. A szakállas ingatta fejét. Furcsa. Tisztára olyan, mintha a szobából szólna. Erősködött. Körülnézett a sötét sarkok felé. Visszhangzik ez az egész ház. Kivettem, a vízvezetékeket, azért. Jelentette ki a házigazda. Már csupa rozsda volt. Elrothadt. Víz se fogyasztunk legalább annyit. A nő visszatért az asztalhoz. Most meg. Kiáltott fel a szomszéd. Felállt székéről. Azt kiáltják, az asztal alatt vagyunk. Lenézett. Meglátta a deszkalapot a lába előtt. Ez hova vezet. Kérdezte. A nő hátrálni kezdett. Ez. Kérdezett vissza. Ez lejárát a pincébe. Krumplit, káposztát tartunk odalenn. De nagyon vizes. Azért kell letakarni. Nincs ott semmi más. A házigazda is felállt. Én nem hallok semmit. Mondta. De megnézheti, ha akarja. Megragadta az asztal szélét. A szomszéd csak a fejét rázta. Hagyja csak. Biztos az utcáról visszhangzik. A nő mögötte bement konyhába. A szomszéd letette poharát az asztalra. Megyek is. Mondta. Túl kell adnom a fán. A másik tartóztatóan intett. Maradjon még. Kérte. A szomszéd azonban már az ajtónál volt. No, minden jól. Nézett vissza. A nő állt mögötte. Homlokon ütötte a bárdal. Ahogy a szomszéd összecsukszott, mindketten hozzáugrottak. Nem ájult el. Szeme vérbe borulva forgott. Elmentek az erdőbe. A tavaszi szünetben. Magyarázta neki a nő. Nem hinné el. Úgy jöttek vissza, mint a farkasok. Mit tehattünk volna. Gondoltuk, ellesznek velünk. A férfi megragadta a hóna alatt a szakállast, és húzni kezdte. A nő közben eltolta az asztalt, és leemelte a rácsról a falapot. Nem lehetett bírni velük. Folytatta a nő. Nadrágja zsebében keresgélt. Olyan vadak voltak. Mi megtettünk mindent. Mikor megtalálta a kulcsot, leguggolt, kinyitotta vele a záron a lakatot. Be kellett zárni őket. A szomszéd nyöszörgött. A nő felemelte a rácsot. A férje a nyílás szélére görgette a magatehetetlen testet. Megharaptak minket. Felfaltak volna. Ha hagyjuk. A szomszéd felemelte fejét. Embereket hallottam. Mondta a nőnek motyogva. A nő lábával lelökte a sötétbe. Hálátlanok. Mondta még. Rámegy a gatyánk, de akkor se engedjük ki őket. A férfi lecsapta a rácsot. A nő rákattintotta a lakott. A férfi elfújta a mécsesét. A szomszéd odalenn a könyökére támaszkodott. A pince nagy volt. Sötét. Valami mozgott benne.

vége

Istenek alkonya

Nagyapámnak

Megtöltötte a kávéfőzőt. Ugyanazok a mozdulatok, mégis leesik az asztalra a dara. Erőset készített és sokat, legyen elég. Amikor lefőtt, csinált még egy adagot, és azt is beleöntötte a termoszba. A termosz kupakja el volt törve, félt, hogy kifolyik belőle a kávé, ezért az egészet vastagon becsavarta egy műanyag zacskóba. Sütött a nap, mikor kilépett az ajtón. Nyárutó. A fény még meleg, az éjszaka már hideg és füstszagú. A motor az udvaron állt. A legjobban ezt szerette: az indulás előtti másodperceket, és az első rándulást, ahogy a jármű megmozdul alatta. Hátizsákban vitte a kávé, végig azért aggódott, hogy majd kifolyik odabenn a törött kupakon keresztül.

Nagy volt, magas volt, sovány, csontos arcú. Haja ősz, mióta csak ismerete. Orra hegyes, keskeny. Ujjai vékonyak, erősek, bőre cserzett, de a homloka és a felsőkarja fehér, mint az asszonyoké, az sosem sült le. Volt a mellkasán egy fekete csomó, egy anyajegy. Nem olyan anyajegy volt, mint a mai szépségpöttyök, nagy, vastag dudor, mintha szurok ragadt volna a bőrre. Lassan mozgott, semmi hirtelenkedés, hegyesen, erővel, csak mikor piheni tért, és végignyúlt a díványon, akkor finomodott meg lába, keze íve, ahogy feje alá tette az utóbbit, az ágy végén lelógatta az előbbit. Sokat pihent, ilyenkor nem csinált semmit, leginkább még a rádiót hallgatta, néha azt se.

A délután ugyanolyan volt, mint bármely délután a városban. Semmi forgalom. A motor egyenletesen, szépen ment. Benzín volt elég. A kórház nem volt messze, körülbelül tizenöt percnnyire. Ugyanakkor elképzelhető persze, hogy tett bizonyos kitérőt, csak a motorozás, a haladás örömeért. Szerette a cél nélküli kószálást. A szél kellemes volt, nem vágott még, mint télen, tavaszélen szokott, a sokféle szag mind orrába gyűlt. Ráhúzta a gázt, a házak, emberek, autók, kutyák suhantak mellette, ő mozdulatlan maradt.

Ha később rá kellett gondolni, ha rágondolt, mindig úgy jutott eszébe, mint az elvakult munka által alakított test és jellem. Olyan sokat dolgozott, és oly régóta, hogy időskorára nagyon elfáradt. Nem szellemei munkát végzett, ez persze meglátszott beszédén, magatartásán, hanem kemény, fizikai munkát. Legtöbbet a két kezével mozgatta meg a földet, téglát, maltert, de leginkább a szenet. Azt mondták, egy egész országot építettek fel az olyanok, mint ők. Miután megtették, borzalmasan elfáradtak. Kemény, szótlan és büszke emberek lettek. Nem szerették a hiábavaló fecsegését. Szerették a reggeli pálinkát, az ásást a friss tavaszi földben, a szalonnát, a még meleg kenyeret a boltban.

Motorozás közben bizonyára elgondolkodott a jövőn. A saját jövőjén, hisz legkedvesebb témánk önmagunk. Talán jóleső bizsergéssel töltötte el a számtalan lehetőség és variáció, melyek közt mégis felfedezni vélt egy utat, amit egy ilyenfajta ember, mint ő, leginkább bejárhat. Ahogy a város adta útlehetőségek közt is volt egy előnyben részesített, a többiekénél izgalmasabb és nagyobb technikai tudást igénylő, úgy létezett egy foglalkozás, egy szakma, és egy életút, amit be kell neki járnia, csak neki, senki másnak, mely által dicsőségre és hírnévre tehet majd szert. Lassan a kórház elé ért, elegánsan befordult, és a kapu nélküli udvarba hajtott.

Nagyon sokat ült az udvarban egy kis széken. Tavasz elején a fényben, nyáron a fal mellett, a hűvösben. Nem beszélt ilyenkor. Köszönt az utcában elhaladóknak, de órákig nem szólt. Soha nem lehetett tudni, mire gondol éppen. Miről töpreng. Sokszor persze itt is harsogott mellette a rádió, és valószínűleg a zene vagy a bemondó hangja elég lehetett egy-egy ilyen óra eltöltésére. Mégis, valahogy furcsának tűnt, légyen mégoly öreg is, hogy ilyen hosszú időket el tudott tölteni mozdulatlanul, szótlanul. Ha jött valaki, egyenes járásával a kerítéshez ment, megállt előtte, nem támaszkodott, egyik kezét a derekára tette, úgy beszélt. Gyakran köpött a föbe, nehezen, harákolva. Sapkát viselt, azzal is elbabrált. A rádiót nagyon féltette, jó hosszú ideig kitartott, stabil, fémvázás jószág volt.

A motort lezárta, az ajtó mellett hagyta, az árnyékban, takarásban. Féltette, de nem gondolta volna, hogy bárki képes legyen elloponi. Minden olyan valószínűtlennek tűnt, ami épp nem a megvalósulás folyamatában volt. A kórházban belépve kényelmetlen érzés fogta el. Ez három okból táplálkozott: nem tudta, hogy kell majd viselkednie a kórteremben, mert nem volt meg ehhez a tapasztalata, nem tudta, egyáltalán felmehet-e, felszökhet-e látogatási időn kívül, legvégül, tartott attól, hogy bármelyik sarok mögül elétűnhet valami borzalmas látvány, valami véres és merev, valami hideg és szürke. Ahogy a legtöbb kórházban, itt sem volt senki a hosszú folyosón, ami a lépcsőhöz vezetett a hátsó fronttól, ahol a motort hagyta. Napsütötte meleg, fertőtlenítőszagú szakasz volt, öröm volt átvágni rajta. Befordult a sarkon a lépcsőházba.

Nehéz lenne megmagyarázni, mitől válik egy ember számunkra rideggé. Az ő magatartása nem volt elutasító, noha nem kedvelte a fiatalos gyorsaságot, a hirtelenkedést, a hedreséget, ahogy arrafelé mondták. A nyugodtság még nem egyenlő a mogorvasággal. Sokkal inkább a megszólíthatatlanság az oka, ami miatt valakit nem tudunk közel engedni magunkhoz. Úgy érezzük, bármit mondanánk, az a valaki már tudná, vagy inkább úgyse tudná, vagy mégis inkább, tudná, mit akarunk, de felül lenne rajta. Olyasvalakinek, aki egész életében iszonyatos körülmények közt, napi tíz órában robotolt, olyasvalakinek mit lehet még mondani bármiről is? Megy az udvaron, átmegy az egyik faltól a másikig, leül a kis székre, és ez olyan végérvényes és bizonyos, hogy ennek így kell lennie, köp a föbe, vagy bezárja a kaput sötétedésben, vagy kiviszi a hamut a patakpartra, vagy metszi a fát – és mindeközben nem tudunk mit mondani neki.

Be a sarkon, fel a lépcsőkön. A fordulóban hamutartók, erjedt füstszag, a fertőtlenítőszag egyre erősebb. Néha emberek jöttek szembe, betegek topogtak óvatosan lefelé, ő attól félt, az egyik elesik, a friss varrás felnyílik hasán. A kérdéses emeleten talán volt valaki az előtérben a kényelmetlen székeken, talán senki. A nővérpult üres volt, csendespihenő lehetett, mozgás nem volt, a kórtermekben mindenki belenyugodva sorsába várta az éjszakát, a következő napot. Fojtott csönd. A kórterem száma fejében volt, de el is magyarázták, hol találja. Végül bejutott a szobába, lopva körbenézett. Voltak mások is az ágyakban, aludtak, olvastak, vagy csak néztek maguk elé. Ő ott feküdt az ajtó mellett, a fal mellett. A kis asztalon talán ott volt a rádió, talán valami élelem, ha van is, érintetlen, mert nem evett, nincs étvágya. Egymásra néztek.

Amíg egészen apró volt, közelebb került hozzá. Arra az időkre már alig emlékszik. Ahogy kezdett nőlni, főleg kamaszkora alatt a köztük lévő idő mintha megnégyszereződött volna, természetes érzékenysége miatt bezárult a másik ridegségétől. Néha hónapokig alig beszéltek, noha gyakran meglátogatta őket. Ha igen, akkor csak átlagos kérdésekről, olyanokról, amiket ilyen viszonyban feltesznek egymásnak az emberek, az iskola, a lányok körül forogtak a kérdések, ő pedig azt kérdezte vágjon-e fát, vagy hogy viselkedett a nyaralás alatt a kutya,

vagy hol van ez meg az a szerszám. A játékok miatt különösen sokszor összetűztek. Ha a műhelyben tartózkodott, hamarosan ki kellett jönnie, mert az az ő területe volt. A szerszámokat vissza kellett rendeznie eredeti helyére. Valamiféle mozdíthatatlanság-átok uralta az ő egész birodalmát, a poros tereket és dolgokat, amiket már úgyse fogott meg senki, soha.

Nem volt jól, látszódott a zavaros tekintetéből. Kék szeme mintha ködben úszott volna. Megkérdezte te vagy-e, és ő mondta, igen. Zavartan pakolta ki a kávéját. Mondta, hogy hozott kávéját, a másik bólintott, talán mosolygott. Megkérdezte, kér-e most kávéját, a fekvő a fejét rázta, nem esett jól neki semmi, látszott rajta, hogy akar majd inni, de most még nem. Majd később, talán még mondta is, tedd csak ide, az asztalra. Kezével, úgy, ahogy tudta, el is rendezgette a termoszt. Aztán ő leült az ágyra, a lepedőre, vigyázva, nehogy a csontos lábakra üljön. Nem tudta mit mondhatna neki. Kábának tűnt, vagy még inkább rezignáltnak, mindentől elhagyatottnak. Mindenesetre pár szót váltottak a látogatókról, talán a gyógyszerekről, a fekvő általános állapotáról. Az egész nem tarthatott tovább öt percnél, ő azt is hosszúnak találta, feleslegesnek és kimerítőnek. Zavart volt, amikor elköszönt, nem tudta, jól teszi-e, hogy ilyen gyorsan elmegy, de ugyanakkor szabadulni akart már, kimenni a fényre. Nem nézett vissza, noha akkor látta volna utoljára a fekvőt.

Az biztos, hogy sokat járt a hegyekre, fáért, gombászni, vagy csak úgy, talán nosztalgiázni. Ki tudja, mit láttak az ő szemei, ha végnézett a falu feletti dombról? Legelső emlékei közt is valami hasonló szerepel, tavasz lehetett vagy szeptember, mentek felfelé erre a dombra, a magas fűben, a villanyoszlopok póznái közt, az ég borús volt, a fű nedves, az éjjel eshetett, vagy talán csak a harmat maradt még meg. Még az is lehet, hogy fogta a kezét, olyan kicsi volt. Lábán gumicsizma mindkettőnek. Nem beszélgettek, bár lehet, hogy mégis, és az öreg válaszolt, bővebben is, mint máskor az ő ostoba gyerekkérdéseire. Mindenesetre odafönn biztos megálltak, és szétnéztek és lenéztek. Nem tudták, de még minden hátra van.

vége

Tartalom

Az ördög.....	1
Ugrókő.....	3
A bojáki halottlátó asszony	6
Csodák ideje	10
Tüzesember	14
Keresztútnál.....	17
Az apa feltámadása.....	21
A kör.....	24
Hazafelé.....	26
A boszorkány.....	29
Városiak	33
Fiúk.....	35
Istenek alkonya.....	37